

Nya IAS 19

– inför borttagandet av korridormetoden 2013

Av: Pamela Quiroga Badani och Tania García Vargas
Handledare: Cheick Wagué

Abstract

Degree in Business Administration, Södertörn University, Accounting, Bachelor Thesis, Fall 2011

Authors: Tania Garcia Vargas and Pamela Quiroga Badani

Advisor: Cheick Wagué

Title: New IAS 19 - Prior to the removal of the corridor method in 2013

Keywords: IAS 19, pension costs, defined benefit plans, actuarial assumptions, corridor method, comparability

Background to problem: IAS 19, is undergoing a new change when one of the accounting methods to actuarial gains and losses is eliminated. The corridor method, which acts as a clearing mechanism is the most frequently applied method of large listed companies. Abolishment of the method is expected to have an impact on their financial position starting in the year 2013. Companies are forced to report its unrecognized actuarial losses and account these entirely.

Purpose: The purpose of this thesis is to study the actors' perception of the new IAS 19 which comes into force in 2013 and the expected impact on the large listed companies applying the corridor method at present.

Methodology: We acquired materials of a qualitative nature through interviews. Data of this nature is best suited for our study because we want to examine the settings for a change that has not yet entered into force and is expected to affect the company's financial reporting.

Conclusions: The criticism from two of the surveyed does not concern the meaning of the standard IAS 19 parse, but rather that the method has not fulfilled its purpose as exposed in recent years. This has in turn led to accumulated actuarial losses related to its pension commitments.

IAS 19 has required several revisions, and the latest modification of the standard can be viewed as a temporary solution until a method that reflects the debt in a more accurate way is achieved. Removal of the corridor method, according to respondents, has more advantages than disadvantages which leads the pension accounting further in development. However, all respondents admit that the complexity is still too wide for IAS 19, and will require more adjustments. We do not see that the problems with pension accounting are close to reaching its end. Respondents' attitudes to the problem are that the simplification is needed, but guidance that leads to the solution of the problem is even more remote. None of our respondents have said that the removal of the corridor approach is the solution to the major problem of pension accounting.

Suggestions for further research: We would find it interesting if a study is made after the transition to one of the other two methods, measuring the impact of the abolition of the corridor approach. How large actuarial losses were companies in the large-cap hit of?

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Södertörns Högskola, Redovisning, Kandidatuppsats, HT 2011

Författare: Tania García Vargas och Pamela Quiroga Badani

Handledare: Cheick Wagué

Titel: Nya IAS 19- Inför borttagandet av korridormetoden 2013

Nyckelord: IAS 19, pensions kostnader, förmånsbestämda pensionsplaner, aktuariella antaganden, korridormetod, jämförbarhet

Bakgrund och problem: IAS 19 genomgår en ny förändring då en av redovisningsmetoderna för aktuariella vinster och förluster avskaffas. Korridormetoden, som fungerar som en utjämningsmekanism är den mest frekvent tillämpade metoden av stora börsnoterade bolag i Sverige. Avskaffningen av metoden väntas få effekter på dessa företags finansiella ställning då företag 2013 kommer tvingas ta fram sina oredovisade aktuariella förluster och redovisa dessa i sin helhet.

Syfte: Syftet med uppsatsen är att studera berörda aktörers uppfattning om nya IAS 19 som träder i kraft 2013 samt vilken påverkan den förväntas ha på börsnoterade företag som idag tillämpar korridormetoden.

Metod: Genom intervjuer inhämtade vi material av kvalitativ natur. Data av denna karaktär är bäst lämpad för vår studie då vi vill undersöka inställningar till en förändring som ännu inte har trätt i kraft och som kommer beröra företags finansiella rapportering.

Resultat och slutsats: Kritiken från två av de tillfrågade gällande korridormetoden rör inte den utjämningsmekanism som finns, utan snarare att metoden inte har genomfört sitt syfte som man upptäckt på senare år. Detta har i sin tur lett till att företag samlat på sig stora aktuariella förluster i samband med sina pensionsåtaganden.

Då IAS 19 har krävt flera omarbetningar och den senaste modifieringen av standarden kan ses som en tillfällig lösning tills att man kommer fram till en metod som speglar skulden på ett mer korrekt sätt. Borttagandet av korridormetoden har enligt respondenterna fler fördelar än nackdelar vilket för pensionsredovisningen vidare i utvecklingen. Dock medger alla respondenter att komplexiteten fortfarande är för bred för att IAS 19 inte ska kräva ännu mera omarbetning. Vi ser ännu inte att problemen med pensionsredovisningen är nära att nå sitt slut. Respondenternas attityder kring problemet är att en förenkling eftersträvas men vägledning som leder till lösning på problemet är ännu mer avlägset. Ingen av våra respondenter har framfört att borttagandet av korridormetoden är självaste lösningen på problemet.

Förslag till vidare forskning: Vi skulle tycka det vore intressant om man undersökte efter övergången till en av de andra två metoderna för att mäta de effekter som slopandet av korridormetoden medförde. Hur stora aktuariella förluster fick företag inom Large Cap?

Begreppsdefinition och förkortningar

IASB - International Accounting Standards Board

IAS - International Accounting Standard

IFRS - International Financial Reporting Standards

ITP-plan - Industrins och handelns tilläggs pension

ITP 2 - förmånsbestämd ålderspension för tjänstemän födda 1978 eller tidigare

PUCM - Project Unit Credit Method är en beräkningsmetod för att beräkna aktuariella antaganden

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.2 Problemdiskussion	3
1.3 Problemformulering	4
1.4 Syfte	4
1.5 Avgränsning	4
1.6 Disposition	5
2. Metod	7
2.2 Kunskapssyn	7
2.3 Perspektiv.....	8
2.4 Induktiv eller deduktiv ansats	8
2.5 Val av forskningsmetod - (Kvalitativ eller kvantitativ metod).....	8
2.6 Datainsamlingsmetod.....	9
2.7 Access	9
2.8 Respondenter.....	10
2.9 Bortfall	10
2.10 Intervjuguide	11
2.11 Litteraturval.....	11
2.12 Källkritik	12
2.13 Validitet & Reliabilitet.....	12
3. Teoretisk referensram	14
3.1 IAS 19	14
3.2 Förmånsbestämda pensionsplaner.....	14
3.3 Påverkan EK genom Övrigt totalresultat	15
3.4 Påverkan Resultat.....	15
3.5 Utjämnning av aktuariella vinster och förluster.....	16
3.6 Bakgrund till ny standard.....	16
3.7 Nyckeltal	17
3.8 Tidigare utredningar.....	17
4. Empiri	19
4.1 IAS 19 idag	19

4.2 Vilka negativa och positiva konsekvenser förväntas uppkomma i samband med borttagandet av korridormetoden?	19
4.3 Varför har företag valt att redovisa enligt korridormetoden och vad är anledningen till att den inte har övergetts tidigare?	20
4.4 Förändringens innebörd i samband med nya IAS 19	20
4.5 Hur väntas förändringen påverka företag?	20
4.6 Tar aktuariella vinster och förluster ut varandra över tiden?	20
4.7 Hur bör företag förbereda sig inför 2013?	21
4.8 Framtidsperspektiv	21
5. Analys	22
6. Slutsats	25
6.1 Sammanfattande slutsatser	25
6.2 Förslag till vidare forskning	25
7. Referenser	26
Vetenskapliga artiklar	26
Tidigare utredningar	27
Litteratur	27
Elektroniska källor	28
Muntliga källor	28
Bilagor	29
Bilaga I: Kontakt via e-post	29
Bilaga II : Övergripande frågor som skickades i förväg	30
Bilaga III: Intervjumall	30
Bilaga IV : Erhållna svar av samtliga respondenter	31

1. Inledning

I inledningen vill vi förklara bakgrund till problematiken kring pensioner för länder och för företag. Vidare diskuteras problemet till följd av omarbetning av redovisningsstandarden för pensionsredovisning. Därefter formuleras problemet i en mening och vad syftet med uppsatsen är.

1.1 Problembakgrund

För att belysa varför hanteringen av pensioner anses vara komplex på många håll bör det tas hänsyn till att pensionssystem utvecklas olika beroende på hur stadig grund och i vilket stadium av utveckling ett land befinner sig i. Pensionssystem har utvecklats olika beroende på faktorer så som hur tidigt ett land industrialiserats eller hur stort inflytande av andra system som påverkar.

Pensionssystemen i Nordafrika med länder som Algeriet, Marocko och Tunisien står inför flera svårigheter så som att ländernas naturliga form av organisering inte anses vara hållbar. Det anses även vara problematiskt i anseendet att pensionssystemen hotas av att populationen lever längre där utlovad pension baseras på delvis fiktiva antaganden och utlovas en alltför generös pension som inte täcks av det nuvarande systemet. Därmed är dessa länder i behov av en ny reform. (Braham, 2009)

Redan från 1980- talet har fler än 25 regeringar runt om i världen genomgått en mer marknadsorienterad pensionsreform, och gått från det som kan anses vara det traditionella pensionssystemet. I Latinamerika har en tredjedel av dessa 25 regeringar genomgått en omfattande förändring. Den finansiella globaliseringen har gett regeringarna incitament för att privatisera systemen. Men länder som Argentina och Brasilien visar på att det har skapat många svårigheter för länderna att långsiktigt bygga upp det privatiserade systemet för att det innebär hög risk och det är väldigt kostsamt att reformera ett pensionssystem (Brooks, 2007).

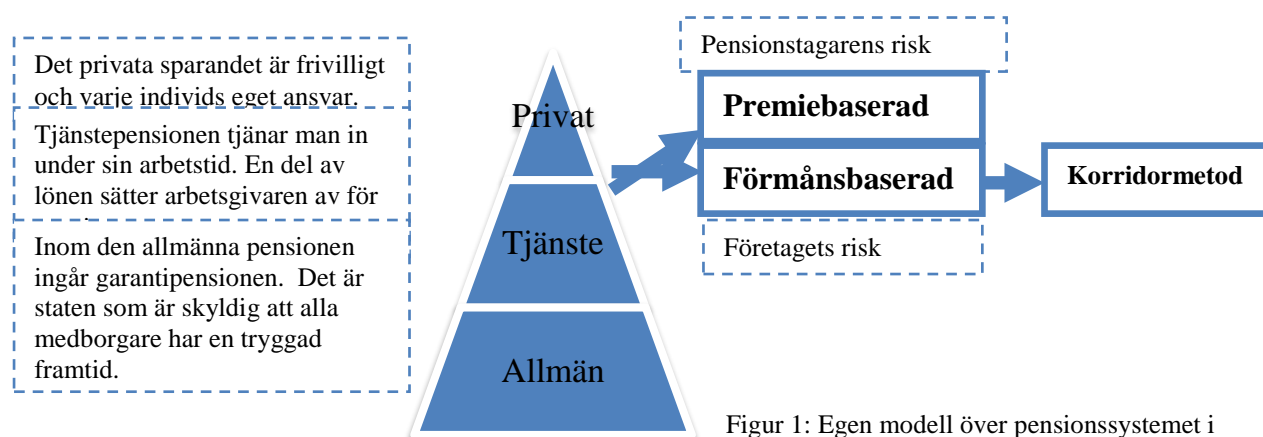
Den kulturella aspekten belyses även i tidigare forskning där förmånsbestämda pensionsplaner ser olika ut beroende på i vilket land moderbolag befinner sig. Olika länder tillämpar även olika parametrar när det gäller förmånsbestämda pensioner till exempel kan länder med mindre maktdistans ha en tendens att försöka reducera inkomstskillnaderna i pensioner. Sedan skiljer sig demografiska antaganden även länder emellan (Cravens & Oliver, 2000).

Förändringar i de europeiska länderna visar på hur bland annat demografiska faktorer över tiden kan förändra ett pensionssystemets bärkraft, vilket i sin tur leder till ett behov av pensionsreform. Det är viktigt att ett samhälle är medvetet om sin situation så att medborgarnas pension i sin helhet blir tillräcklig. I de europeiska länderna finns fyra olika modeller för välfärd som är väsentliga för utformningen av pensionssystem:

1. Nordisk modell, representativ modell för följande länder: Danmark, Norge, Island, Finland, Sverige och Holland.
2. Kontinentala modellen: infördes i Österrike, Belgien, Frankrike, Tyskland och Luxemburg.
3. Anglosaxiska modellen: Irland och Storbritannien.
4. Medelhavsmodellen: Grekland, Italien, Portugal och Spanien (Ferruz Agudo & Alda

Garcia, 2010).

Inom dessa välfärdssystem finns tre “pelare” som bygger upp pensionen. Dessa kan länder välja att lägga olika vikt på. Den första pelaren är av offentlig karaktär som garanterar en lägsta pensionsnivå och storleken på denna varierar med de bidrag arbetstagaren gjort under sin tid i arbetslivet. Andra pelaren finansieras av företag och arbetstagare. Den tredje pelaren är den privata som bildas av enskilda besparingar, på vilken varje individ frivilligt väljer hur stor vikt som ska läggas (Ferruz Agudo & Alda Garcia, 2010).

Figur 1: Egen modell över pensionssystemet i Sverige

Sverige var 1913 det första landet i världen att tillämpa en folkpensionslag som garanterade täckning till alla medborgare över 67 år. Det rådde dock demografiska förändringar som riskerade pensionssystemets bärkraft och 1994 beslutade riksdagen om att delvis privatisera pensionssystemet. Förändringen trädde i kraft år 1999. Idag utgörs Sveriges pensionssystem av allmän-, tjänste- och privatpension. Varav den allmänna pensionen består av inkomst-, premie- och garantipension. (Ferruz Agudo & Alda Garcia, 2010)

Problemen är befintliga för den allmänna pensionen i USA där endast hälften av de amerikanska arbetarna har en pensionsplan och de flesta av dessa är de som klassas till stor del som höginkomsttagare. Förutom stora administrativa kostnader, kan inte systemet i dagsläget möta amerikanska familjer och arbetares behov av pensionsinkomster. Forskaren är kritisk mot de åtgärder som det nuvarande systemet har och menar på att de förslag som ges för åtgärder inte är tillräckliga (Forman, 2009).

Med hänvisning till de olika artiklar vi presenterar upplever man tendensen av att pensionssystemen är under konstruktion allt eftersom stater möter förändringar i demografiska förhållanden samt andra omvärldsfaktorer.

I Europa anammade tusentals europeiska företag de internationella redovisningsstandarderna (IFRS). För många av dessa företag förändrades sättet att redovisa pensionsplaner, i synnerhet förmånsbestämda pensionsplaner (Fasshauer, Glaum & Street, 2008). Från och med år 2005 trädde en bestämmelse i kraft som var utsedd att öka jämförbarheten och samordna reglerna mellan noterade koncernbolag inom EU. Det är sedan dess som börsnoterade bolags koncernredovisningar har präglats av IFRS¹.

¹ PwC:s hemsida

1.2 Problemdiskussion

I problembakgrunden belyser vi hur olika pensionssystem utvecklas och är i olika behov av omarbetning. Vid hantering av tjänstepensioner är det två typer av pensionsplaner företag hanterar i sin redovisning; premiebestämda och förmånsbestämda pensionsplaner. Eftersom företaget vid en förmånsbestämd pensionsplan har tre metoder att redovisa aktuariella vinster och förluster i dagsläget, avgörs ett företags pensionsskulder av ändrade regler. Särskilt kan ändringar vara känsliga ifall företaget hanterar många förmånsbestämda planer och även i andra länder. Från och med 1 januari 2013 får en av de tre metoderna, så kallade ”korridormetoden” inte längre tillämpas av något företag inom IFRS.

Korridormetoden, som länge har tillämpats vid redovisning av förmånsbestämda pensioner har syftet att minska volatiliteten av de redovisade aktuariella vinsterna och förlusterna genom en periodisering över en längre tidshorisont (Glaum, 2009). Ett allmänt antagande har funnits om att dessa aktuariella vinster och förluster kommer att ta ut varandra under en längre tid. Dock finns forskning som motbevisar detta på grund av de erfarenheter som företag har uppvisat. De nuvarande reglerna förutsätter eller tillåter utjämning under en längre tid på grund av de svängningar som uppkommer eller som i vissa fall inte erkänns överhuvudtaget (Beechy, 2009).

I och med olika redovisningsmetoder, innebär det att storleken på pensionsskulder som företag redovisar kan uppfattas och se annorlunda ut beroende på vilken typ av metod som tillämpats.

När IASB publicerade förslaget om avskaffning av korridormetoden, var inte alla aktörer i branschen för pensionsredovisning positivt inställda till utkastet. Företagen väntades motsätta sig eftersom förändringen skulle komma att påverka de företag med stora aktuariella förluster på ett negativt sätt.

Motivet till förslaget var ett försök att göra pensionsredovisningen mer transparent, jämförbar och begriplig för användaren men även att förenkla för företagen.² Korridormetoden leder till en utjämningsmekanism som inte redovisar hela pensionsskulden. Den globala ekonomiska situationen med kriser på olika håll har lett till att fokus har hamnat på pensionsåtaganden som är utanför balansräkningarna, därför har man sett att korridormetoden bidragit till inkonsekvent finansiell rapportering enligt IASB.³

Ändringarna ska enligt IASB förbättra den finansiella rapporteringen genom att:

- Eliminera alternativet korridormetoden som tillåter att skjuta upp redovisningen av aktuariella vinster och förluster. Genom detta skall jämförbarhet och förtroende öka.
- Effektivisera framförandet av förändringar i tillgångar och skulder hos förmånsbestämda planer. Dess omvärdering ska presenteras i Övrigt totalresultat.
- Förbättra upplysningskraven för förmånsbestämda planer och de risker företagen innehar vid dessa pensionsåtaganden⁴

Efter att ändringen träder i kraft kommer företag som tidigare tillämpat korridormetoden tvingas att redovisa enligt de andra två alternativen. De tvingas ställa om och redovisa

² Eva Wadman, KPMG Juli 2010

³ Eva Wadman, KPGM Juni 2011

⁴ Deloitte:s hemsida: IAS 19 – Employee Benefits

aktuariella vinster och förluster som inte tidigare har tagits med i rapporterna. För företag med volatila antaganden kan ändringen medföra problem då den har inverkan på ett företags egna kapital. Redovisningsstandarder som tillåter företag att ignorera, sprida ut eller segregera delar av pensionskostnader försvinner gradvis och är omdebatterade. Syftet med en redovisningsstandard är att återspegla rättigheter och skyldigheter för arbetsgivare, arbetstagare och finansiärer. Dock måste de förstås på ett korrekt sätt (Napier, 2009).

Ackumulerade aktuariella vinster och förluster är ett resultat av att man för förmånsbestämda pensioner varit tvungen att göra aktuariella antaganden som med tiden har förändrats. Redovisning av förmånsbaserade pensioner har varit problematiskt för normgivare i över 30 år och är än idag under omarbetning, vilket visar på den komplexitet som uppkommer när pensionernas karaktär förändras i juridiska och sociala meningar. Det är alltså de förmånsbestämda pensionernas komplexitet och inget annat som hindrar oss från att uppnå ett logiskt system för deras redovisning (Napier, 2009). Redovisningen av förmånsbestämda planer varierar betydligt mellan juridiska områden, trots internationella åtgärder för harmonisering. Det råder växande oro för att de påtagliga pensionskostnader företag belastas med, kommer leda till att företag i framtiden väljer bort förmånsbestämda planer, vilket i sin tur kommer att medföra sociala konsekvenser (Morill mfl. 2009).

I dagsläget är det många stora börsnoterade företag som tillämpar korridormetoden i sin redovisning. Utjämningsmekanismen som denna metod innebär för redovisningen är önskvärd och leder till att de slipper den volatilitet som annars uppkommer mellan åren. För vår studie är det intressant att undersöka de följder som skulle kunna uppkomma på grund av korridorrens slopning. Enligt Napier är syftet med en redovisningsstandard att återspegla rättigheter och skyldigheter för arbetsgivare, arbetstagare och finansiärer men menar att de måste förstås på ett korrekt sätt (Napier, 2009). Är nya IAS 19 endast ett steg mot en mer enhetlig pensionsredovisning och är det i så fall lämpligt att låta företagen stå för stora förändringar om inte en slutgiltig utarbetad standard finns som företag kan strävar mot?

1.3 Problemformulering

Hur anser aktörer att företag som tillämpar korridormetoden förväntas beröras av nya IAS 19 år 2013?

1.4 Syfte

Syftet med uppsatsen är att studera berörda aktörers uppfattning om nya IAS 19 som träder i kraft 2013 samt vilken påverkan den förväntas ha på börsnoterade företag som idag tillämpar korridormetoden.

1.5 Avgränsning

Då vårt intresseområde är redovisning av tjänstepensioner, kommer vi inte att behandla allmänna eller privata pensioner över huvudtaget. Vi begränsar oss till förmånsbestämda pensioner och därmed kommer vi inte heller att behandla avgiftsbestämda pensionsplaner ingående. Denna avgränsning gör vi då det endast är företaget som bär risk vid förmånsbestämda pensionsförpliktelser och inte förmånstagaren.

Vidare kommer vi inte att undersöka företag som inte tillämpar IFRS fullt ut då vår studie behandlar standarden IAS 19. Dock studerar vi inte nya IAS 19 i sin helhet, utan fokuserar på borttagandet av korridorregeln och dess förväntade följder. Vid val av företag som vi ska studera kommer vi inte att fokusera på företag som inte använder sig av den så kallade korridorregeln vid pensionsredovisning. Vi kommer inte heller att behandla onoterade företag eftersom vi vill avgränsa vår studie till företag av samma storlek inom Nasdaq OMX Large Cap. Vi kommer inte att diskutera bolag från Small- och Mid Cap då vi anser att Large Cap påverkas i högre grad av förändringar av standarder. När det gäller val av respondenter från redovisningsbyråer vi intervjuar, kommer vi inte att välja respondenter från mindre redovisningsbyråer utan de avgränsas till utvalda respondenter från ”The Big Four”. Detta på grund av att vi anser att de flesta större bolag inom Large Cap har en utav dessa redovisningsbyråer som hjälp för sin redovisning. Därmed kommer vi åt informationen vi strävar efter genom att intervjua experter inom IAS 19 från ”The Big Four”. Då vi anser att det mest relevanta datum för vår uppsats finns att hämta hos oberoende parter kommer vi inte att intervjua och behandla ett större antal företag. Vi kommer inte heller att behandla aktuarier eftersom det efter samtal med aktuarie framgår att aktuariers arbete inte påverkas starkt av ändringar i standarden då de aktuariella beräkningarna sker på samma sätt.

1.6 Disposition

Dispositionen av studien förutsätter att vi på tio veckor skriver en kandidatuppsats bestående av 15 högskolepoäng för att studera och fördjupa våra kunskaper inom samhällsvetenskap och mer specifikt inom företagsekonomi. Vår inriktning är redovisning och därmed kommer vi att studera pensionsredovisningen närmare.

I *inledningen* beskrivs bakgrund och diskussion till problemet som vi skall undersöka som leder oss till en problemformulering och vad syftet med uppsatsen är. I *metod*-avsnittet redogör vi för vår förståelse som forskare, kunskapssyn och perspektiv som vi utgår från i studien. I rubriken datainsamlingsmetod redogör vi för vilken karaktär data vi behandlar representerar, samt reflekterar över i metodkritik hur vårt val av metod kan komma att påverka vår studie. En redogörelse för de respondenter som kommer att intervjuas i samband med studien presenteras och hänvisning till intervjumall i bilagorna. Vi vill presentera respondenterna redan här för att i resultat direkt sammanfatta informationen vi tillhandahållit så att läsaren redan här får en uppfattning om vilka respondenterna är och vilket företag de representerar. Den *teoretiska referensramen* ska representera teorier vi utgår från i denna studie. Där redogör vi för olika perspektiv som problemen i tidigare forskning grundar sig i.

Resultat ska representera vår sammanfattade empiri som vi fått fram genom att utföra intervjuer hos utvalda respondenter (empirin i sin helhet refereras till bilaga IV). I detta kapitel delar vi upp frågor i sju punkter utefter teman som vi valt ut att belysa. Var och en av dessa punkter innehåller sammanfattade svar som vi tillhandahållit från våra tre respondenter.

Analysavsnittet återkopplar resultatet till de olika teorierna inom den teoretiska referensramen och tillsammans analyserar vi dessa.

Slutsats innebär vad studien har kommit fram till utifrån ovanstående analys. Sedan avslutas kapitlet med förslag för framtida forskning.

2. Metod

Metodkapitlet redogör för tillvägagångssättet för att undersöka inställningar hos aktörer som verkar inom branschen för pensionsredovisning. Vi redogör för vår kunskapssyn och våra perspektiv som genomsyrar studien samt genom vilken metod datainsamlingen sker.

2.1 Förförståelse

Som forskare i en samhällsvetenskaplig studie intar man en roll där utgångspunkten är att man är objektiv. Det uppstår situationer där forskaren inte kan vara helt objektiv på grund av förutfattade meningar och erfarenheter som påverkar förmågan att uppfatta verkligheten och det fenomen som studeras. Varje tolkning förutsätter en förkunskap som kan vägleda tolkningsprocessen.⁵

Under vår 3 år långa utbildning på Södertörns högskola har vi vidgat våra kunskaper inom ämnet företagsekonomi. I vår inriktning har två delkurser behandlat redovisningsteori och koncernredovisning.

2.2 Kunskapssyn

Positivismen är ett av sätten att forska eller förstå praktisk forskningsverksamhet. Den ska utgå från att alla vetenskaper byggs på ett enhetligt sätt. Det vill säga att det ska finnas lagar med beskrivet orsak - verkan samband. En positivistisk forskare kan reducera helheten i ett problem till komponenter och därmed studera dem separat. Forskaren är objektiv i relation till forskningsobjektet. Forskaren ska kunna ersättas och få ut samma resultat av studien (Patel & Davidson, 2011). Hermeneutiken kan ses som motsatsen till positivismen där det är möjligt att anskaffa sig kunskap om det som är autentiskt mänskligt genom språket. Med hjälp av språket kan man tyda och förstå människors intentioner och avsikter. När man arbetar efter hermeneutiken försöker forskaren se helheten i forskningsproblemet, genom att växla från en del till helhet och vice versa för att på detta sätt nå så fullständig förståelse som möjligt. Inom denna form av kunskapssyn används en förståelsehorisont för att avgöra mellan vad som är förståelse och icke förståelse. Under exempelvis en intervju ska en förståelsehorisont förflyttas tills en gemensam förståelse uppnås (Patel & Davidson, 2011).

Kunskapssynen inom vår studie kan delvis präglas av positivismen, då problemet med fenomenen som studeras delas in i mindre delar. Pensionssystemen i sig kan upplevas som problematiska. Vi skärmar av en del av problemen inom förmånsbestämda pensioner och även inom dessa bryter vi ner dem i mindre komponenter. Dock anser vi inte att studiens kunskapssyn efterföljer positivismen i sin helhet då vi inte anser att utbyte av forskare skulle leta till samma resultat. Eftersom vi valt ut forskningsobjekt i form av ett selektivt urval och inte ett urval som ska representera hela populationen kan istället kunskapssynen präglas av hermeneutiken. Forskningsobjekten studeras med hjälp av aktiv kommunikation och med språket som verktyg. Vi växlar mellan helhet och komponenter när vi belyser i problembakgrund hur internationella pensionssystemen i sig är problematiska och vår undersökning delar in problematiken i en mindre del som är väsentlig för undersökningen men som kopplas till det större problemet i analysen. Förståelsehorisonten är viktig att eftersträva för oss då forskningsobjekten ska intervjuas och maximal förståelse är att eftertrakta.

⁵ NE (Förförståelse)

2.3 Perspektiv

I en uppsats kan man utgå från olika perspektiv. De perspektiv som vi anser vara relevanta för vår uppsats är främst att utgå från extern oberoende parts perspektiv. Detta för att vi anser att det kommer vara mest givande för vår frågeställning att utgå från ett mer analytiskt perspektiv. Därmed har vi tagit hänsyn till att ämnet kan vara känsligt för företag och kan påverka vår datainsamling, då informationen som ges kan vara vinklad på ett missvisande sätt. Det är av denna anledning vi val att gå en annan väg där vi främst vill få information av aktörer som i och med deras oberoende roll kan bidra med mer information som är fri från censur och vinkling. Med detta menas att vi eftersträvar information som är komplett och som inte utelämnar delar för att gynna företagen. Dock kan vi inte med säkerhet säga att aktörerna har en oberoende roll fullt ut. Dessa personer representerar fortfarande ett företag och kan även ha en relation till sina kunder trots att de skall agera oberoende. För att minska risken för respondenter som vill dela information, men inte vill bryta mot sekretess tillfrågas respondenterna om de önskar anonymitet. För att få en helhetsbild av problemet har vi valt att även ta del av företags perspektiv. Det företag vi valt att intervjua har många dotterbolag och därför anser vi att de kan påverkas i en mer omfattande grad i samband med förändringen av standarden som gäller för koncerner.

2.4 Induktiv eller deduktiv ansats

När en forskare redogör för teori och empiri kan denne använda sig av olika ansatser. Genom *deduktion* drar forskaren slutsatser om en enskild händelse utifrån allmänna principer och teorier. En annan ansats är *induktion*, där forskaren själv formulerar en teori utifrån insamlad empiri. Slutligen kan en forskare använda sig av en kombination av deduktion och induktion, *abduktion*. Genom abduktion härleds teori ur ett särskilt fall, för att sedan prövas på nya fall (Patel & Davidson, 2001). Vi kommer att arbeta efter ett deduktivt synsätt då vi utgår utifrån teorier, tidigare forskning och händelser om vilka effekter förändringen kan ha på börsnoterade företag och därmed vilka inställningar och förberedelser som pågår kring nya IAS 19, 2013. Vi kommer att genom efterforskningar och intervjuer upptäcka om dessa teorier och antaganden går att tillämpa på verkligheten eller inte.

2.5 Val av forskningsmetod - (Kvalitativ eller kvantitativ metod)

Utifrån vilken data som eftersträvas (hård data eller mjuk data) finns olika angreppssätt man kan välja för att uppnå dessa. Angreppssätten har olika karaktär och därför bör metodvalet göras utifrån den frågeställning som ska undersökas. Man skiljer på kvalitativa och kvantitativa metoder. En undersökning enligt kvalitativa metoder ger djupare förståelse för problemet genom en närhet till undersökningen och därmed kan helheten i sammanhanget beskrivas. Med kvantitativa metoder blir undersökningen mer formaliserad och strukturerad. Forskaren har kontroll över undersökningen på ett helt annat sätt än med kvantitativa metoder. Planeringen är selektiv och ett avstånd finns till undersökningsobjektet (Holme, Solvang, 2010). Enligt Åsberg är det inte metoderna i sig som är kvalitativa eller kvantitativa. Däremot är det data som framställs som kan klassas som kvantitativ eller kvalitativ. Åsberg menar att man kan använda sig utav bägge metoderna för att få fram kvalitativ respektive kvantitativ data, även om vissa metoder är bättre lämpade för framställning av viss data (Åsberg, 2001).

Vår uppsats grundar sig i en kvalitativ studie där vi medvetet har valt på vilket sätt vår datainsamling skall ske. Anledningen till att vi utgår från en kvalitativ utgångspunkt är för att vi har som syfte att undersöka oberoende aktörers syn på den nya kommande standarden. För att få fram aktörers innebörder och tolkningar är det kvalitativa angreppssättet till större fördel, dock är det ibland tveksamt om det går att verifieras och ”stå på egna ben”. Det är här kvantitativa forskare menar att en kvantitativ metod är till större fördel, för att verifiera den kvalitativa forskningens resultat (Bryman, 2008). Då vår undersökning grundar sig i aktörers förväntningar inför en ändring av en standard kan inte resultaten utläsas förrän efter förändringen har trätt i kraft. Därmed anser vi inte att underlag finns för att kunna göra en kvantitativ undersökning utan denna går endast att utföra efter företag börjar tillämpa den nya standarden. Detta är anledningen till att vi exkluderar en kvantitativ undersökning från vår studie.

För att svara på problemformuleringen kommer vi att använda oss av en deskriptiv undersökning, vilket innebär att vi kommer begränsa oss till att undersöka några aspekter av ett fenomen (Patel & Davidson, 2001), i vårt fall är det pensionsredovisningens förändring och problematik där vi endast undersöker borttagandet av korridormetoden. Dessa beskrivningar skall i högsta mån vara detaljerade, grundliga och visa samband. Ofta används en form av datainsamlingsmetod för deskriptiva undersökningar (Patel & Davidson, 2001), varav vi har valt att endast använda oss av intervjuer så att vi får fram kvalitativa data som vi eftersträvar.

2.6 Datainsamlingsmetod

I vår studie har vi tillhandahållit data av både primär och sekundär karaktär. Primärdata utgörs av den information som en forskare samlar in genom en bestämd metod, vilken kan variera beroende på vilken ansats som väljs, det vill säga olika metoder för kvalitativ respektive kvantitativ ansats (Olsson & Sörensen, 2007). Metoden vi valt för insamling av primärdata är att utföra kvalitativa intervjuer med personer som vi vill ha med i vår studie. Genom denna insamling får vi tillgång till data direkt, utan att informationsflödet behöver gå igenom flera led.

Sekundärdata utgörs av information som redan tidigare samlats in av andra forskare. Denna analyseras för att få en överskådlig bild av, samt bearbeta datamängden (Olsson & Sörensen, 2007). Som sekundärdata i vår studie har vi använt oss av vetenskapliga artiklar, tidigare utredningar av studenter och litteratur. De vetenskapliga artiklarna samlade vi in främst genom databaser som Business Source Premier och JSTOR.

2.7 Access

För att genomföra vår undersökning har vi valt att utgå från en urvalsram av tänkta respondenter med den expertis och kunnskap som vi efterfrågar. Vi kontaktade tre stora revisionsbyråer, varav två tackade ja till intervju. Vi kontaktade 16 börsnoterade företag på Large Cap, varav ett företag gick med på intervju. När vi gick igenom tidigare studier, fann vi att det var fyra börsbolag på Large Cap som utmärkte sig då de hade stora aktuariella förluster. Därmed är det relevant för vår studie att intervjua NCC, som är ett av dessa fyra företag. Andra företag motiverade att de på grund av tidsbrist eller för många förfrågningar från studenter inte kunde medverka. Vi fick möjlighet till intervju med tre företag, men på grund av intervjutid för sent på terminen, fick vi tyvärr avböja. Två företag ansåg att de ej

skulle drabbas omfattande av den nya IAS 19, då de inte hade omfattande förmånsbestämda planer och att de inte ansåg sig bidra med tillräcklig relevant information för vår uppsats. Sedan fick vi kontakt med Svenska Aktuarieföreningen, som hänvisade oss till en aktuarie som endast kunde medverka via telefonintervju. Totalt utfördes tre intervjuer via besök hos företagen och en intervju med en aktuarie via telefon. Två av respondenterna är auktoriserade revisorer och specialister inom pensionsredovisning vilket enligt oss var ett stort bidrag till vår studie då en revisor dels är insatt i flera klienters redovisning men även arbetar tillsammans med andra revisorer och stöter på problem som kan uppkomma inom pensionsredovisning. Därmed ser vi dessa två respondenter som analytiker.

2.8 Respondenter

För att vår uppsats ska kunna vara genomförbar har vi gjort ett val av tänkta personer som skulle bidra med expertis inom området som vi studerat och därmed utgör de fyra respondenterna den målgrupp vi vill ha i vår studie. Respondenterna består av ett börsnoterat företag inom Large Cap som använder korridormetoden, två auktoriserade revisorer och redovisningsspecialister från två av de största redovisningsbyråer samt en aktuarie som beräknar pensionsförpliktelser åt företag enligt IFRS.

Hans Börjesson är Financial Controller på börsnoterade företaget NCC. Som Financial Controller arbetar Hans med koncernredovisning, framtagande av finansiella rapporter och implementering av nya redovisningsprinciper. Erfarenhet av koncernredovisning sedan 1988 och arbetar på NCC sedan 2003. Hans har arbetat med pensionsredovisning sedan 2003.

'Anonym' arbetar på huvudkontoret på en av Sveriges största redovisningsbyråer. Respondenten är auktoriserad revisor, redovisningsspecialist och arbetar med redovisningsfrågor inom alla områden men har särskilt intresse för pensionsredovisning. Respondenten är chef för redovisningsavdelningen med kvalificerade redovisningsfrågor och håller även utbildningar och föredrag på konferenser om IAS 19. Respondenten sitter i normgivande organ som; FAR:s redovisningskommittee, expertpanelen inom Rådet för Finansiell Rapportering och Näringslivets Redovisningsgrupp. Respondenten har varit verksam i branschen sedan 1989.

Dan Phillips, arbetar med kvalificerade redovisningsfrågor på Ernst and Young. Dan är även auktoriserad revisor. Arbetar främst med IFRS 3 om Business Combinations, IAS 17 om leasing och IAS 19 om pensioner. Har tidigare arbetat på Deloitte som auktoriserad revisor samt arbetat som koncernredovisningschef på Munters. Arbetat på Ernst and Young sedan 2000 men i branschen sedan 1989.

Anders Karlsson arbetar på KPA Pension som aktuarie. Anders är civilingenjör inom industriell ekonomi. Arbetat för KPA-Folksam sedan 2002 och innan dess hos PwC. Har erfarenhet inom branschen sedan 1993.

2.9 Bortfall

Inom kvalitativa metoder kan felkällor uppstå som inte rör själva urvalsprocessen och som kan uppstå när respondenter väljs ut. Dessa individer kan av olika anledningar inte lämna den information man som undersökare eftersträvar (Bryman, 2008). I vår studie var det tänkt att intervjuerna skulle vara med olika aktörer inom branschen för pensionsredovisning för att

styrka studien med relevant information hämtat från verkligheten. Från början var vår förhoppning att fler företag skulle ställa upp på intervju men vi insåg senare att den mest relevanta informationen för studien fick vi via de två respondenter som representerar revisionsbyråer. Vår sista intervju med en aktuarie var inte starkt relevant för vår studie av diverse anledningar. Först och främst anlitas en aktuarie för att göra aktuariella beräkningar åt kunder, och eftersom vi inte ingående behandlar diskonteringsränta och förväntad avkastning var det svårt att få utförlig information som svarar på vårt syfte. När vår undersökningsdesign tog form, var tanken att fler oberoende aktörer skulle ingå. Genom intervjun med fjärde responderten, fick vi en bredare uppfattning för hur arbetet kan ser ut mellan företag och aktuarie, vilket var väldigt intressant men inte relevant för vår studie. Dessutom utfördes intervjun via telefon och responderten hade tidspress vilket inte gav oss utförliga svar eller utrymme för många följdfrågor. Därför behandlar vi intervjun med Anders Karlsson som bortfall. Vi anser inte att vår studie blir mindre tillförlitlig på grund av valet vi har gjort, utan hade den fjärde responderten tagits med i studien hade den inte utgjort en fjärdedel av insamlad empiri.

2.10 Intervjuguide

Vid kontakt med respondenterna, skickade vi ett dokument med övergripande punkter som skulle diskuteras under intervjutillfället. Detta för att responderten skulle få chans att förbereda sig till viss mån men även för att skapa en viss struktur för oss där vi kunde få utrymme för följdfrågor. Frågemallen i intervjuerna utgörs till stor del av frågor som är semistrukturerade. Till företaget och aktuarien såg frågorna lite annorlunda ut. Alla intervjuerna startade med frågor om responderten så som utbildning, arbetslivserfarenhet och befattning. De centrala frågorna under intervjuerna finns i bilaga III.

2.11 Litteraturval

När vi studerade kring problembakgrunden använde vi oss främst av artiklar från olika ekonomiska tidningar bland dessa Balans. Dessa debatter, diskussioner och resonemang gav oss en bredare kunskap om fenomenet och dess problematik. När vi fastställt vilket delområde vi skulle studera vände vi oss till de centrala regelverken för IAS 19 för att fördjupa vår förståelse inom hantering av förmånsbestämda pensionsskulder. Artiklar som berör problematiken kring förmånsbestämda pensioner och deras redovisning kom här in i bilden samt nyhetsblad från redovisningsbyråer angående den kommande ändringen. Våra sekundärdata utgick från tidigare forskning för att lokalisera vad som är studiens problemområde och den naturliga vägen att nå information via vetenskapliga artiklar. Regelverket om IAS 19 fick vi tillgång till genom FAR SPS komplett.

Inom litteraturval presenteras de databaser som har använts och för att nå de vetenskapliga artiklar har vi använt sökord som:

- Pension
- Pension Cost
- IFRS
- IAS 19
- Defined Benefit Pension Plans
- Actuarial assumptions
- Hidden pension cost

Vi har i uppsatsen använt få böcker som litteraturval, då avsaknaden av relevant och uppdaterad information för vår studie är befintlig. Dock har tryckta källor för metodavsnittet förekommit.

2.12 Källkritik

I vår insamling av empiri genom intervjuerna måste vi vara kritiska mot vilken ställning respondenterna intar. En representant för ett företag kan ha tendenser till att vinkla informationen på ett sätt som gynnar företaget. Även så kallade ”oberoende” respondenter är inte helt oberoende i och med att de har flera företag som kunder och kan vara begränsade till att dela eventuell känslig information. Av denna anledning erbjuder vi alla respondenter anonymitet, men respondenterna kan fortfarande vara begränsade i sina uttalanden. Tidigare utredningar utförda av studenter som skrivit kandidat och magisteruppsatser begränsar tillförlitligheten i de källor vi i vissa delar i studien refererar till. Dessa studier genomgår inte samma typer av kontroller och erfarenheter som vetenskapliga artiklar, av denna anledning har vi försökt begränsa omfattningen av sådan typ av källa. Kritik bör även riktas till tryckta litteraturkällor och internetkällor. I vårt metodavsnitt har vi använt tryckta källor som referens, för att styrka val av metod. Dock bör viss kritik riktas mot dessa då de främst används som studentlitteratur och kan utges utan omfattande kontroller. Internetkällor är förekommande källor i vår studie då vi anser att de behövs för att styrka pågående debatt om förändringen av IAS 19 och vad förändringen kommer att innebära. Vi måste dock vara kritiska till tillförlitligheten, då många företag inom branschen utger rekommendationer och information som skulle kunna gynna deras verksamhet. Men även för att internetkällor inte alls anses ha tillförlitlighet i någon större skala inom forskningen.

2.13 Validitet & Reliabilitet

Enligt Holme & Solvang bestäms reliabilitet av hur mätningarna utförs och hur noggranna vi är när bearbetning av informationen sker. Validiteten är beroende av vad vi mäter och om detta är utrett i frågeställningen (Holme & Solvang, 2010). Som forskare eftertraktas information som är pålitlig (reliabel) och präglar kvantitativa studier mycket starkare då man vill se hur representativ studien är och om den på ett statistiskt sätt är korrekt. I en kvalitativ studie är syftet att få bättre förståelse för vissa faktorer. Med reliabilitet vill man få tag i enheter som man utifrån vissa underliggande sociala förhållanden räknar med en djupgående studie av personens upplevelser och medvetenhet av sig själv (Holme & Solvang, 2010).

Eftersom vi gör en kvalitativ studie med endast ett fåtal intervjuer hamnar inte reliabilitet i främsta fokus för en representation av en population då det skulle krävas många fler intervjuer för en representativ undersökning.

För att göra informationen som vi får från våra respondenter reliabel har vi valt att spela in alla intervjuer, nackdelen med detta var att transkribering och bearbetning av intervjuerna tog betydligt längre tid. Detta kompenseras dock med att vi får möjlighet att noggrant och försiktigt gå igenom materialet från varje intervju så att risken för missförstånd samt egna tolkningar och att vi ”läser mellan raderna” minimeras.

Att vi i våra förundersökningar har läst om de problemen som den komplexa pensionsredovisning som idag tillämpas fört med sig har påverkat vår förförståelse för

ämnet. Återigen bidrar inspelning till att vår forskning blir mer reliabel då vi får möjlighet att repetera och analysera information som våra respondenter har förmedlat och på så sätt ställa oss i en mer objektiv ställning i våra tolkningar.

En annan faktor som bidrar till en mer reliabel undersökning är att vi erbjuder våra respondenter anonymitet, vilket ger dem möjlighet att vara oberoende. För att undvika vinkling av informationen skickade vi enbart några övergripande frågor till respondenterna i förväg. Meningen med detta var att de skulle få en uppfattning om vilka områden vi skulle behandla och möjlighet att förbereda sig inför intervjun utan att ha fullständigt färdiga svar på våra frågor.

Validiteten i den här studien väsentlig i det anseendet att problemet att få giltig (valid) information i en kvalitativ studie är mycket mindre då man har en typ av närhet till forskningsobjektet. Att fastställa validiteten i en studie är dock inte problemfritt, då forskaren kan uppfatta situationen felaktigt genom att inte förstå motiv eller signaler till vissa uttalanden eller agerande (Holme & Solvang, 2010). I vår studie har vi ställt semistrukturerade frågor, för att på så vis kunna dela in svaren i större områden. Däremot har vi i två av intervjuerna valt att gå djupare in i frågor där vi har förväntat oss utförligare svar.

2.14 Metodkritik

Vi inser i vår undersökning att det finns en del risker med att använda oss av intervjuer som tillvägagångssätt för att få fram data vi eftersträvar. Anledningarna till detta är flera, dels blir urvalet mycket selektivt då vi på grund av kortare tidsram inte hinner med antal intervjuer som vi skulle önska. Genom att istället välja ett antal respondenter som vi anser kan spegla problemen för vår uppsats relevanta perspektiv, är vi medvetna om att risken finns att vi kan styra vår uppsats mot en viss riktning och undgå andra perspektiv som skulle kunna vara relevanta för vår uppsats men som exkluderats. Inför intervjuerna fick samtliga respondenter möjligheten att välja om intervjun skulle ske via möte eller via telefon, vilket gav dessa utrymmen att välja de sätt som passade respondenten bäst och samtliga respondenterna fick intervjuas förutsatt samma villkor. Möjligheten kan begränsa vår metod, om dessa hade valt telefonintervju av bekvämlighets skäl och inte för att ge så väsentlig information som möjligt. Vi är tacksamma för att majoriteten av respondenterna tog sig tid att boka mötesrum på deras arbetsplatser och förde utförliga samtal under pågående intervjuer. Dock har vi för avsikt för att minimera risken för vinklad information, vara kritiska till respondenternas förhållning till problemet inom forskningsområdet i bearbetningen av insamlad data. Genom att vi använder oss av en semistrukturerad mall för den kvalitativa intervjun inser vi att svaren inte är helt jämförbara då intervjun liknar ett samtal mer än strukturerade fasta frågor som behöver besvaras. Vid sammanställning kan problem uppkomma då vi ska jämföra berörda aktörers uppfattningar då dessa frågor kan besvaras olika och vi har för avsikt att försöka jämföra respondenternas svar och nå en slutsats av denna studie. Vi är medvetna om att respondenterna har en betydligt bredare förståelsehorisont än vad vi har inom det området vi studerar och under intervjun kommer respondenterna behöva förflytta denna så att vi kan förstå informationen bättre. För att de ska behöva förflytta sin förståelsehorisont så lite som möjligt försöker vi fördjupa vår kunskap inför varje intervju och förbereda oss. Vi spelar även in samtalen med respondenterna i syfte att i efterhand kunna bearbeta informationen effektivare och få en bredare förståelse för den. Själva inspelningen kan vara ett hinder i sig då den kan skapa nervositet hos respondenten, detta är dock inget som vi har känt av hos respondenterna.

3. Teoretisk referensram

I den teoretiska referensramen redogör vi för hur teori speglar komplexiteten inom IAS 19 och olika faktorer som är kopplade till borttagandet av korridormetoden.

3.1 IAS 19

IAS 19 behandlar ersättningar till anställda och kan sammanfattas i fyra punkter:

1. Kortfristiga ersättningar till anställda som ska betalas inom 12 månader från periodens slut samt icke- monetära ersättningar
2. Ersättningar efter avslutad anställning
3. Övriga långfristiga ersättningar anställda
4. Ersättningar vid uppsägning

Varav vår uppsats omfattar punkt två, ersättningar efter avslutad anställning med inriktning på pensioner. Pensioner klassificeras i två grupper, avgiftsbestämda och förmånsbestämda. Som vi tidigare tydliggjort behandlar vår uppsats endast redovisning av förmånsbestämda pensioner djupgående.

Redan under början på 2000-talet visade tidigare studier på att förmånsbestämda planer var ett område att studera. Cravens menar att vissa länder, exempelvis USA har krävt viss grad av fondering medan Japan inte alls krävde någon fondering vid samma tidpunkt. Cravens menar även att den dåvarande IAS 19 inte krävde att företag avslöjade mer än vad pensionskostnaden var för innevarande år. Därmed ansågs inte IAS 19 vara tillräcklig då den saknade information som var av relevans för användare av finansiella rapporter och belyser att IAS 19 har krävt omarbetning. I dagsläget sker fortfarande förändringar som påverkar standarden vilket kan ge tecken på att den inte är fullständig. Forskaren menar på att det finns en koppling mellan kultur och kritisk information om pensionsplaner som används för att bevisa skillnader. Dessa skillnader påverkar därmed harmoniseringen av redovisningsstandarder (Cravens & Oliver, 2000).

3.2 Förmånsbestämda pensionsplaner

De förmånsbestämda planerna kan vara helt, delvis eller ofonderade genom att företagen bestämmer om man vill göra avsättningar för pensioner, hur stora de ska vara samt om de vill förvalta medel i förvaltningstillgångar. För att beräkna hur stor förpliktelsen för de förmånsbestämda pensionerna är krävs aktuariella antaganden och beräkningar, för vilket man tar hjälp av en aktuarie. Dessutom beräknas förpliktelsena till diskonterade nuvärden avseende tjänstgöring för innevarande period då de kan komma att regleras långt efter utförandet av de anställdas tjänster. Denna diskonteringsränta fastställs med hjälp av PUCM.

Den förmånsbestämda skuldens nuvärde redovisas i rapport över finansiell ställning efter att man tagit hänsyn till aktuariella vinster och förluster, eventuella kostnader för tidigare

perioders ej redovisade tjänstgörning samt förvaltningstillgångarnas verkliga värde vid periodens slut.⁶

För aktuariella vinster och förluster finns tre olika sätt att redovisa som företagen idag kan välja mellan. Dessa tre metoder är att redovisa direkt mot resultatet, mot eget kapital genom att redovisa i övrigt totalresultat eller genom korridormetoden, vilken idag är den mest frekventa i Sverige.

I USA utgör förmånsbestämda pensionsplaner en stor del av tjänstepensionen, detta trots att förmånsbestämda pensionsplaner har minskat anmärkningsvärt. Minskningen anses vara på grund av den risk som företagen besitter vid innehavande pensionsförpliktelser. Trots att man lämnar dessa mer och mer består de stora förpliktelser som företagen åtagit sig och som de måste fortsätta att redovisa (Baculik, 2010).

3.3 Påverkan EK genom Övrigt totalresultat

Övrigt totalresultat har införts som en resultaträkning utöver den traditionella resultaträkningen som redovisas i eget kapital. Genom att redovisa mot övrigt totalresultat speglas därmed inte de aktuariella vinsterna/förlusterna till årets resultat. Dock blir det lättare för användare av årsredovisning att se över dessa. Årets vinst påverkas alltså inte eftersom inga förluster eller vinster till följd av aktuariella antaganden erkänns i resultaträkningen. Genom en spegling i eget kapital blir värderingen av förpliktelsen riktig. Dock blir fördelningen av förpliktelsen inte den ultimata på grund av att volatiliteten ökar betydligt i övrigt totalresultat och därmed även i det egna kapitalet. Till följd av detta blir jämförbarheten av företaget från ett år till ett annat påverkad (Amen, 2007). En annan konsekvens är att ojämnheter uppstår i nyckeltalen, vilket kan påverka användares syn på företaget. I synnerhet behöver företagen vara måna om nyckeltalen då kreditgivare kan använda dessa som bas för eventuell finansiering som företagen kan vara i behov av. Enligt kongruensprincipen skall alla resultatförändringar föras över resultaträkningen (Artsberg, 2005). När det rör sig om redovisning av aktuariella vinster och förluster som enligt denna metod skall redovisas mot eget kapital (i Övrigt totalresultat), kan det ses som att redovisningen strider mot kongruensprincipen. När resultatförändringar förs via eget kapital hamnar förändringarna utanför den huvudsakliga uppmärksamheten hos användare av finansiella rapporter som kan ha för avsikt att studera resultatet och för att kunna förstå hur resultatet har uppkommit (Artsberg, 2005).

3.4 Påverkan Resultat

Att redovisa aktuariella vinster och förluster direkt mot resultatet tillämpas sällan i praktiken.⁷ Att ytterst få företag tillämpar detta redovisningssätt visar att metoden är mindre attraktiv. Anledningen till detta är troligen att aktuariella vinster och förlusters volatilitet speglas i, samt påverkar årets vinst. En annan negativ konsekvens av denna metod är att den leder till en osäkerhet avseende pensionskostnader. Å andra sidan så leder metoden till en riktig värdering av förpliktelsen, denna metod är även den som bäst lämpar sig vad gäller jämförbarhet och fördelning av förpliktelsen (Amen, 2007).

⁶ FAR Komplet

⁷ Eva Wadman, KPMG Juli 2010

3.5 Utjämnning av aktuariella vinster och förluster

Genom att använda sig av korridormetoden kan företag periodisera aktuariella vinster och förluster. Dessa kan skapa fluktuationer i pensionsåtaganden samt förändringar i förvaltningstillgångar vilket inte omedelbart tas med i redovisningen. Tillämpning av metoden innebär mindre volatilitet i den finansiella rapporteringen och fungerar därmed som en utjämningsmekanism. Dock har den bidragit till att jämförbarheten mellan företagen blir mindre tillförlitlig.⁸

En del forskare menar att de aktuariella vinsterna och förlusterna kommer att ta ut varandra över tiden, dock har detta motbevisats i verkligheten, främst på grund av demografiska förändringar (Beechy, 2009). Enligt Amens statistiska undersökning är uttagningen av ackumulerade aktuariella vinster och förluster omöjlig. Han menar att korridoren mycket riktigt genererar en relativt låg osäkerhet vad gäller pensionskostnader. Dock ser man tydligt att i genomsnitt sker detta på bekostnad av en passande värdering av förpliktelsen, en passande fördelning av de totala pensionsutbetalningarna under livstiden enligt finansiella och kostnadsaspekter samt jämförbarhet (Amen, 2007).

Vid tillämpning av olika metoder i samband med redovisning finns uppenbara effekter som att redovisning direkt mot eget kapital visar omedelbart överskotten medan korridormetoden med lång amorteringsperiod ger större icke redovisade aktuariella vinster och förluster (Amen, 2007). Då antagandet om att aktuariella fluktuationer tar ut varandra lever vidare, och kan av vissa ses som en tillfällig skillnad mellan de olika redovisningsmetoderna, menar Amen att om de olika metoderna inte gav olika effekter skulle det inte vara väsentligt att grundligt studera det här området. Komplexiteten och problematiken som uppkommer i mänskliga antaganden om framtida påverkan är svåra att uppskatta och inte helt riktiga, därmed blir den slutgiltiga pensionsutfästelsen generellt missvisande (Amen, 2007).

3.6 Bakgrund till ny standard

Med anledning av den globala ekonomiska krisen har förpliktelser till följd av förmånsbestämda pensioner som uppstår utanför balansräkningen vid tillämpning av korridormetoden uppmärksammats. IASB startade redan 2006 ett projekt för att ändra standarden IAS 19, men det var inte förrän 16 juni 2011 som fastställandet av ändringen presenterades. Eftersom metoden har bidragit till inkonsekvent rapportering samt låg jämförbarhet företag emellan, kommer nu företagen bli tvungna att redovisa alla aktuariella fluktuationer som uppstått på grund av de förmånsbestämda pensionsplanerna omedelbart i årets resultat respektive i övrigt totalresultat.⁹ Förändringen av redovisningsprincipen kan till följd av de höga pensionsförpliktelserna som företagen samlat på sig få stora effekter på deras rapport över finansiell ställning och resultaträkning. En viss risk finns att denna förändring kan påverka redovisningens möjligheter att uppfylla dess kvalitativa egenskaper. Förslaget om slopad korridormetod kan därför leda till viss skepsis bland de som utför finansiella rapporter (Glaum, 2009).

⁸ Eva Wadman, KPMG Juli 2010

⁹ Eva Wadman, KPMG Juli 2010

3.7 Nyckeltal

Nyckeltal är mått som används för att dels analysera företagens finansiella ställning och deras möjlighet till framtida utveckling. På detta sätt kan företag med hjälp av finansiella rapporter analysera och jämföra med andra företag och konkurrenter. Ett viktigt och frekvent nyckeltal som uppkommer är soliditet som anger företagets långsiktiga betalningsförmåga. Om ett företag innehar hög soliditet innehar det låg finansiell risk.¹⁰

$$\text{Soliditet} = \text{Eget kapital} / \text{Totalt kapital}$$

Soliditeten anger bland annat ett företags förmåga att motstå förluster och överleva på längre sikt. Företag som tyngs av aktuariella förluster och som efter 1 januari 2013 kommer redovisa dem över balansräkningen riskerar att nyckeltalet soliditet sjunker, då det egna kapitalet drabbas genom övrigt totalresultat.¹¹

3.8 Tidigare utredningar

Många utredningar inom pensionsredovisning och kring korridormetoden har genomförts av studenter på kandidat och magisternivå, då standarden IAS 19 även vid tidigare tillfällen har varit föremål för omarbetning. Vi tycker att det är viktigt att ta hänsyn till dessa tidigare resultat av utredningar och slutsatser i vår undersökning, dels för att undvika att upprepa en redan gjord undersökning, men även för att ha möjlighet att bygga vidare i ämnet. Utav denna anledning har vi gjort efterforskningar och i undersökningarna vi funnit, ser vi att korridormetoden varit uppskattad och inrotad i företagens redovisningar.

År 2006 gjordes ett tillägg i IAS 19, där företag förutom att redovisa direkt mot resultaträkningen och genom korridormetoden, dessutom fick möjligheten att redovisa mot eget kapital. Trots tillägget så visar undersökningar på akademisk nivå att företag föredrar att hålla fast vid korridormetoden och att denna är den mest frekventa. En anledning till att företag tenderar att hålla kvar vid metoden är på grund av att den dels medför minskade fluktuationer i den finansiella rapporten och dels på grund av att den redan är så pass inrotad att en övergång skulle orsaka merarbete och höga kostnader (Ulin & Kjellson, 2007). Dessutom anser de att en mer korrekt spegling av företagets finansiella verklighet ges. Företagen ser fördelarna med de stabila finansiella rapporterna som korridormetoden medför, allmänt har företag varit nöjda med korridormetoden och incitament till en övergång har saknats (Arvidsson & Günther, 2007).

De företag som främst har råd med en övergång är de större, då de är mer tåliga (Ulin & Kjellson, 2007). Merparten av dessa bolag har även anställda internationellt, i synnerhet i USA och Storbritannien och strävar därför mot en mer harmoniserad redovisning för att öka jämförbarheten internationellt. Ytterligare en anledning till övergång är att underlätta för användare av årsredovisningen att kunna utläsa storleken på åtagandet genom marknadsvärderingen i balansräkningen (Arvidsson & Günther, 2007). Det är ungefär 16 % av företagen i en undersökning från 2007 som har övergått till att redovisa mot eget kapital sedan 2004. Redovisning mot resultaträkningen har dock minskat (Arvidsson & Günther, 2007). De företag som väljer att redovisa direkt mot resultaträkningen har mindre

¹⁰ NE (Nyckeltal)

¹¹ NE (Soliditet)

pensionsplaner och därför påverkas inte resultatet i stor omfattning. De som istället väljer att redovisa över eget kapital menar att ökad relevans och eventuella slag mot resultaträkningen gör metoden fördelaktig (Henriksson & Pesula, 2007).

Idag är pensionsredovisning ett oerhört komplext område, vilket är den främsta anledningen till att företag redovisar pensionsåtaganden på olika sätt. Dels regleras förpliktelseerna inte förrän om en avlägsen framtid och företag måste ta hänsyn till en rad olika faktorer för att årligen kunna fastställa förpliktelseernas nuvärde, dels är reglerna otydliga och komplicerade. Att inget enhetligt regelverk finns, utan istället olika alternativ till redovisning ger tendenser till att företag väljer den redovisningsmetod som gynnar dem bäst. Standardens komplexitet påverkar även revisionen, då revisorer lägger mindre tid på pensionsåtaganden vilket till stor del är på grund av deras bristfälliga kunskaper inom pensionsredovisning (Gustafsson och Svensson Emanuelsson, 2007).

I en undersökning från 2008 (Marklund & Öhman, 2008) tillämpade 60 % av de företagen som undersöktes korridormetoden, de flesta företagen hade då valt att fortsätta med korridoren och inte övergå till tillägget i IAS 19. Då företagen vill visa ett så rättvisande resultat som möjligt föredrar de att inte redovisa direkt mot resultaträkningen. Ett samband visade sig även där företag som redovisar de aktuariella vinsterna/förlusterna direkt mot resultatet har en bättre kortfristig betalningsförmåga av skulder än företagen som använder korridorregeln eller redovisar direkt mot eget kapital. Ytterligare en studie visar att korridormetoden är den mest frekvent tillämpade metoden. Det är de som redovisar direkt mot eget kapital som har de mest volatila samt lägsta resultaten. Det visas även att inget statistiskt samband finns mellan val av redovisningsmetod och branscher när det gäller aktuariella vinster och förluster (Sandkvist, 2010).

Från tidigare forskning inom samma område som vår studie ser vi att en allmän ovilja till att överge korridormetoden är befintlig. Dels förklaras detta med att man vill ha en rättvisande finansiell rapport, utan fluktuationer samt att korridormetoden är så pass invand att det skulle krävas merkostnader och tid om man vill genomföra en övergång. Det kan bli problematiskt vid redovisningen av alla de oredovisade förluster som företag har samlat på sig och som vid en övergång från korridormetoden blir tvungna att redovisas. I en undersökning gjord av studenter från Göteborgs universitet (Ahlin & Ivarsson, 2011) kom man fram till att de 28 företag på Large Cap som tillämpar korridormetoden har sammanlagda oredovisade förluster på 41 711,4 miljoner kronor. De företag som i denna undersökning utmärkte sig med höga oredovisade förluster var SAAB, NCC, Volvo AB och Electrolux. Därför väntas dessa företag drabbas hårdare när korridormetoden avskaffas 2013. Nyckeltalen i dessa företag kommer att påverkas avsevärt. Vidare kommer dessa forskare fram till att det är jämförbarheten mellan företag internationellt som främst förbättras av den nya IAS19. Exempelvis blir redovisningen mer lik den i USA och Japan. Jämförbarhet med det egna företaget är möjligt med nuvarande regler och inga större tecken på problem vad gäller detta rapporteras. En annan följd blir att redovisningen blir mindre vilseledande och lättare att förstå. Den totala nyttan med pensionsredovisningen kommer med hänsyn till detta öka, medan den administrativa kostnaden (i form av till exempel framtagande av uppgifter) endast ökar marginellt eller inte alls. Det blir alltså en förbättring av förhållandet mellan nytta och kostnad. Trots att mer volatilitet skapas i redovisningen, åskådliggörs värdeförändringar, mer transparens skapas och redovisningens kvalitet förbättras. Dock undrar författarna om inte förändringen sker i ett för tidigt skede då redovisningen av pensionsplaner är svårtolkad på grund av oklara komponenter i standarden, såsom fastställande av diskonteringsränta samt uppbyggnad av totalresultat (Ahlin & Ivarsson, 2011).

4. Empiri

Detta kapitel utgörs av en sammanfattning för data vi insamlat genom vår kvalitativa metod som tar ställning till sju punkter som vår studie utgår från.

Den nya IAS 19 innebär flera förändringar, men den mest omtalade förändringen inför 1 januari 2013 är borttagande av utjämningsmekanismen korridormetoden. Därför får borttagandet av korridormetoden ett bredare utrymme i vår studie. Detta avsnitt utgörs av en sammanfattning av de svar vi erhållit från respondenterna under intervjuerna. En fullständig redogörelse av svar från varje respondent finns i Bilaga IV.

4.1 IAS 19 idag

Respondenterna förklarar att den nuvarande IAS 19 har sina fördelar och nackdelar. Diffus identifiering av problemet då en respondent menar att det inte är standarden som är komplex utan själva fenomenet pensionsskuld som därmed kräver mycket kunskap. IAS 19 är en av få standarder som blir svårare att hantera då den skiljer sig från många andra standarder inom IFRS som utgår från verkligt värde och har flera redovisningsalternativ.

4.2 Vilka negativa och positiva konsekvenser förväntas uppkomma i samband med borttagandet av korridormetoden?

Negativt med borttagandet av korridormetoden

- Korridormetoden är rättvisande då avsikten med denna är att pensionsskulden inte ska fluktuera mellan olika räkenskapsår. Företag går alltså miste om en utjämningsmekanism.
- Initialt kommer många företag att missgynnas, speciellt företag som med omfattande förmånsbestämda pensionsplaner hittills samlat på sig stora mängder oredovisade aktuariella förluster.
- Jämförbarheten hos det egna företaget kommer initialt att drabbas vid övergång till en ny redovisningsmetod.

Positivt med borttagandet av korridormetoden

- Tre redovisningsmetoder försvårar arbetet för bland annat analytiker vid tolkning då resultat och eget kapital ser olika ut beroende på vilken metod som har tillämpats. Därmed blir jämförbarheten en stor fördel, speciellt för användare av finansiella rapporter när det gäller företag som har dotterbolag internationellt.
- Ändrade antaganden ställer till svårigheter vid tillämpning av korridormetoden.
- Korridoren ger motsägelsefulla resultat, kopplingen till den verkliga skulden är svårare att förstå.
- Med en bättre uppfattning om storleken på sina åtaganden kommer företag troligen kunna ha mer kontroll och göra bättre uppskattningar som speglar verkligheten hos sina pensionsförpliktelser.

4.3 Varför har företag valt att redovisa enligt korridormetoden och vad är anledningen till att den inte har övergetts tidigare?

En anledning till att företag fortfarande redovisar enligt korridormetoden är för att den äldre standarden som gällde för svenska koncerner innan införandet av IFRS endast tillät korridormetoden som redovisningsmetod. Därmed kan det förklara varför vissa företag fortfarande tillämpar den, då företag inte har haft anledning att byta. De behöver inte redovisa skulden fullt ut och de har inte varit tvingade att redovisa dessa förrän nu när ändringen är fastställd. En av respondenterna menar att de företag som idag använder korridormetoden är företag som tyngs av aktuariella förluster då de antaganden företagen gör avviker från verkligheten. Utjämningsmekanismen kan ses som räddningen för företagen som har stora aktuariella förluster på sina pensionsåtaganden.

4.4 Förändringens innebörd i samband med nya IAS 19

Förändringen kommer att innebära att företagen redovisar mer efter en rättvisande bild men att balansräkningen kommer att få kraftiga slag. Allmänt är respondenterna positivt inställda till att omvärderingseffekten kommer att ske i övrigt totalresultat och inte i årets resultat. Diskussioner kring att aktuariella vinster och förluster enbart ska redovisas direkt mot årets resultat har uppstått men avfärdats då det skulle få många företag negativt inställda till förändringen eftersom det inte speglar årets verksamhet.

4.5 Hur väntas förändringen påverka företag?

Förändringen påverkar företag genom flera ändringar inom IAS 19 än bara borttagandet av korridormetoden. Det är även förändringar i diskonteringsräntan och ränta på förväntad avkastning som påverkar. Räntan kommer att utgå från en något högre ränta än tidigare men räntan anses fortfarande vara väldigt låg, vilket medför att pensionsskulden ökar. Dessutom får företag inte längre bestämma procentsats för diskonteringsränta och ränta på förväntad avkastning.

Förändringen förväntas reducera drabbade företags balansräkning i stor skala vilket i sig kommer att förändra nyckeltalen för företag, främst i form av soliditet. Om balansräkningen påverkas starkt negativt, kan soliditeten sjunka så att den hamnar under en avtalad gräns med till exempel kreditgivare, vilket i sin tur kan leda till omarbetning av låneavtal alternativt till att avtalet upphävs.

Styrelsen kan hos många företag vara negativt inställda till förändringen då aktuariella vinster och förluster som förväntades spridas ut på en lång period nu måste redovisas och förbruka delar av det egna kapitalet.

4.6 Tar aktuariella vinster och förluster ut varandra över tiden?

Enligt representanten för företaget tar aktuariella vinster och förluster ut varandra. Från och med 2013 kommer det att slå de räkenskapsåren de inträffar i. Medan en annan av respondenterna menar att det kan vara så att det tar ut varandra, men det finns ingenting som

försäkrar att detta inträffar. Erfarenheter visar att många företags aktuariella vinster och förluster inte tar ut varandra. Tredje respondenten menar att korridormetoden inte är utformad så att aktuariella vinster och förluster tar ut varandra. Kritiken från två av de tillfrågade gällande korridormetoden rör inte den utjämningsmekanism som finns, utan snarare att metoden inte har genomfört sitt syfte som man upptäckt på senare år. Detta har i sin tur lett till att företag samlat på sig stora aktuariella förluster i samband med sina pensionsåtaganden.

4.7 Hur bör företag förbereda sig inför 2013?

Företaget menar att nya metoden uppfattas som enkel men det upptar mycket tid när nya regler kommer och företagen behöver analysera för hur dessa kommer att utveckla sig. Företaget förbereder sig genom att redan inför 2011 års bokslut sträva efter att redovisa så rätta aktuariella antaganden som möjligt med rätt diskonteringsränta, för att inte de aktuariella förlusterna ska bli för omfattande vid ingången av 2013. Det är precis detta som analytiker rekommenderar, att göra om jämförelsetalen så att det redan 2012 går att justera beräkningarna inför övergången till den nya metoden. Dotterbolagen ska även kunna lämna upplysningar till moderbolaget och förklara åtagandena mer ingående.

4.8 Framtidsperspektiv

Många företag har ännu inte riktigt hunnit sätta sig in i vad nya IAS 19 innebär, eller genomfört analyser och därmed verkar oron inte vara genomgripande. Det finns hoppfulla attityder hos företag om att ändringen kommer göra det lättare för dem att själva sätta sig in i och förstå arbetet med den egna pensionsredovisningen. Då rörelseresultatet inte påverkas är inte företag särskilt oroliga för att intressenter ska få fel uppfattning om företaget. De aktuariella vinsterna och förlusterna kommer endast att redovisas i övrigt totalresultat och även om detta får en påverkan på balansräkningen anser företag att intressenter oftast fokuserar mest på rörelseresultatet och lägger ingen större vikt på övrigt totalresultat.

En av respondenterna tycker att man ser ökad tendens till att företag lämnar förmånsbestämda pensionsplaner, i den mån som man kan styra över det. Idag är man mer försiktig över vilka pensionsåtaganden företag belastas med i Sverige, men andra länder baserar sina pensionsplaner på förmånsbestämda planer, mestadels av kulturella skäl. Att dessa minskar i Sverige innebär inte bara enklare redovisning, utan mindre risk för företagen. Förändringen ses som ett steg i utvecklingen inom IFRS och respondenterna tror på att fler förändringar kommer att ske.

5. Analys

I analysen tar vi hänsyn till respondenternas svar och kopplar dessa till syfte och teori. Vi diskuterar även problemen kring fenomenet pensionsskuld från större till mindre sammanhang.

”Syftet med uppsatsen är att studera berörda aktörers uppfattning om nya IAS 19 som träder i kraft 2013 samt vilken påverkan den förväntas ha på börsnoterade företag som idag tillämpar korridormetoden.”

Vi upplever genom de intervjuer vi har haft att det finns en oro för hur ändringen kommer att utveckla sig. Då det i nuläget är ett år kvar innan nya standarden träder i kraft ordentligt, vågar man inte uttala sig med säkerhet om vad förändringen kommer att innebära. Istället tenderar företag att skjuta upp problemet tills det blir verklighet.

Eftersom många företag fortfarande använder sig av korridormetoden tills själva ändringen träder i kraft, bevisas att förbudet mot tillämpning av korridormetoden är det mest effektiva sättet att få företag att redovisa enligt de andra två metoderna. Många företag har haft möjligheten att lämna korridormetoden redan år 2006 men det är ytterst få som lämnat korridormetoden självmant. Undersökningen har speglat den komplexitet som IAS 19 innebär för många parter. Aktörer har olika uppfattning om huruvida korridormetoden är gynnande, dels för företagen, dels för allmänheten, beroende på aktörernas utbildning och erfarenheter.

Enligt Amen (2007) är den mest riktiga redovisningsprincipen för aktuariella vinster och förluster även den minst attraktiva, genom att redovisa direkt mot resultaträkningen påverkas årets vinst och detta har speglats i att ytterst få använder just denna metod. Genom att istället redovisa mot eget kapital, som är den mer attraktiva metoden efter korridormetoden, kommer volatiliteten att öka i eget kapital och därmed påverka ett företags jämförbarhet från år till år. De berörda aktörerna tycker att hur de än gör så kommer de företag med aktuariella förluster märka av en påverkan på sin finansiella ställning och för att minimera denna påverkan förväntas majoriteten av företagen att välja redovisning mot övrigt totalresultat då många företag inte förväntar sig att intressenter lägger mycket uppmärksamhet till denna del av det egna kapitalet.

En tydlig skillnad bland respondenternas bidrag till denna studie gällande antagandet om att aktuariella vinster och förluster tar ut varandra över tiden, har visat att företaget argumenterar för att en utjämning av aktuariella vinster och förluster i längden sker, medan de oberoende respondenterna motsätter sig till detta argument och menar istället att det är slumpen som avgör om detta sker. Tidigare år har visat att detta är mer ett undantag än en regel. Beechy (2009) menar att de aktuariella vinsterna och förlusterna inte kan ta ut varandra, och detta är främst på grund av demografiska förändringar som förhindrar utjämning. Vi upplever att det finns visst kunskapsgap mellan vad redovisningsspecialister och representanten för företaget anser om ovanstående då företaget kan tänkas utgå från vad redovisningen innebär i teorin och inte ser till de faktiska erfarenheterna företaget haft på sina pensionsåtaganden.

Då årsredovisningen endast är ett försök till en avbildning av ett företags verkliga finansiella ställning, tror vi att företagens ekonomer lägger störst vikt vid årets rapportering och kan bli ”hemmablinda” och därmed försöka spegla en så framgångsrik bild som möjligt att de i processen glömmer att spegla företagens faktiska finansiella ställning över en längre tid. Redovisningsspecialister å andra sidan, i synnerhet revisorer har detta som främsta fokus och förutom att hålla sig uppdaterade om förändringar som påverkar antaganden kan de ta ett steg tillbaka från företagens redovisning och jämföra med verkligheten på ett helt annat sätt.

I tidigare utredningar på kandidat- och magisternivå, har man kommit fram till att en övergång från korridormetoden till en annan metod skulle kräva merkostnader och tid ur ett redovisningsperspektiv. Dock tyder vår undersökning på att det inte kommer att omfatta merkostnader redovisningsmässigt då själva beräkningen inte kräver mer arbete, utan ska egentligen förenkla redovisningen. De kostnader som uppkommer är administrativa kostnader, främst för att effektivisera övergången då ett moderbolag ska samla alla dotterbolagens pensionsåtaganden, även internationellt.

När det gäller förändringar i nyckeltalen som kommer ske i samband med övergången är det inte uppskattat att soliditeten i företaget kommer sjunka vid aktuariella förluster som redovisas mot eget kapital. Dessa företag kommer att se mindre kreditvänliga ut och en påverkan kan ske på deras covenants. Dock menar respondenterna att detta är något man förbereder sig inför genom att tillsammans med kreditgivare komma fram till speciella bestämmelser för övergången, eller eventuellt ändra sina covenants på grund av ändrade redovisningsregler. För de som lyckas med detta är oron inte stor. Dock finns risken för att covenants upphävs, vilket skulle vara olyckligt för det drabbade företaget. Men på längre sikt så ändras utvecklingen av covenants även med redovisningsreglens utveckling.

Då IAS 19 har krävt flera omarbetningar och den senaste modifieringen av standarden kan ses som en tillfällig lösning tills att man kommer fram till en metod som speglar skulden på ett mer korrekt sätt. Borttagandet av korridormetoden har enligt respondenterna fler fördelar än nackdelar vilket för pensionsredovisningen vidare i utvecklingen. Dock medger alla respondenter att komplexiteten fortfarande är för bred för att IAS 19 inte ska kräva ännu mer omarbetning. Vi ser ännu inte att problemen med pensionsredovisningen är nära att nå sitt slut.

Respondenternas attityder kring problemet är att en förenkling eftersträvas men vägledning som leder till lösning på problemet är ännu mer avlägset. Ingen av våra respondenter har framfört att borttagandet av korridormetoden är självaste lösningen på problemet. Ett återkommande påstående från respondenterna har varit att det inte är fel på redovisningsprincipen utan fenomenet pensionsskuld är komplext i sig. Vi upplever att om man inte hittills funnit en lösning som underlättar hanteringen bör man kanske istället ifrågasätta pensionsåtaganden som kräver aktuariella antaganden. Vi kommer aldrig med säkerhet kunna fastställa hur löneutvecklingen kommer att se ut, hur demografiska faktorer kommer att utvecklas, pensionsålderns nivå eller den globala ekonomins framtid. Företagen tar alltså risker i samband med förmånsbestämda förpliktelser. I studierna kommer vi fram till att företag i Sverige blir alltmer måna om vilka risker de åtar sig och tenderar därför att lämna de förmånsbestämda planerna för att gå mot avgiftsbestämda. Vi delar Napiers slutsats om att problemen kring pensionsskulder kommer att minska i takt med att man lämnar förmånsbestämda pensionsplaner.

Den finansiella rapporteringen av aktuariella vinster och förluster enligt IAS 19- redovisning mot Övrigt totalresultat kan komma i konflikt med kongruensprincipen och därmed god redovisningssed. Enligt kongruensprincipen ska alla vinster och förluster gå via resultaträkningen. Dock finns inget direkt förbud mot att kringgå denna princip, men bidrar kanske till ännu mer förvirring vid tolkning av förmånsbestämda planer. Eftersom Övrigt totalresultat kan hamna lite i skuggan när analytiker lägger stor fokus på resultaträkningen, lättare gå miste om att ta hänsyn till de aktuariella vinsterna och förlusterna som gömmer sig i balansräkningen, vilket kan förklara att oron bland företagen inte är så omfattande som den kanske bör vara.

Den allmänt bristfälliga kunskapen kring förmånsbestämda pensioner som råder beror enbart på den komplexitet som fenomenet innebär. Därmed kan inte företagen klandras för de felaktiga antagandena utförs på grund av otillräcklig kunskap och som har lett till stora aktuariella förluster.

Fram till att vi funnit förmågan att se in i framtiden kommer denna standard att vara omöjlig att korrekt tillämpa utan aktuariella fluktuationer.

I Sverige är pensionssystemet byggt på en stadig grund i och med ett utvecklat skyddsnät som garanterar medborgare en pension. Om tjänstepensionen skulle reformeras, skulle därför det svenska systemet klara av det utan omfattande sociala konsekvenser. Därmed är en reform inte orimlig inom tjänstepension.

Om vi däremot ser på problemet ur ett mer internationellt perspektiv är en övergång till enbart avgiftsbestämda pensioner mer komplicerat. I andra länder som inte har ett lika starkt skyddsnät som i Sverige, förväntas en anställd efter en viss tjänstgöringstid få en säkrad pension i utbyte mot de insatser förmånstagaren har utfört. Därför är det för dessa länder svårare att lämna förmånsbestämda pensioner.

Då nya IAS 19 träder i kraft 2013, har vi kommit fram till att det är högst troligt att många företag kommer föredra att redovisa över balansräkningen. Enligt Amen är det mer korrekt att redovisa direkt över resultaträkningen. Vi ser dock att det är svårt att få företag att självmant välja att redovisa enligt denna metod så länge de har stora förmånsbestämda förpliktelser. Eftersom det egna kapitalet kommer att påverkas till följd av redovisning över balansräkning kommer även nyckeltalen för de företag som väljer att tillämpa denna metod att förändras. Det gäller för företagen att då argumentera med sina avtalsparter och komma överens om en övergångs- eller helt ny nivå, för att inte begränsas.

6. Slutsats

6.1 Sammanfattande slutsatser

Så länge antaganden är nödvändiga kommer inkorrekt redovisning att vara närvarande, eftersom de som beräknar aktuariella antaganden inte med säkerhet kan veta hur framtiden kommer att utvecklas. Den bästa uppskattningen företagen gör, kan ändå i slutändan vara långt ifrån den riktiga. Därmed är förenklingen som nu införs en klar långsiktig förbättring, men fortfarande har man inte nått den ultimata lösningen för problemen kring pensionsskulder. Ändringen kommer att påverka de företag som tillämpar korridormetoden idag starkt initialt i samband med övergångsperioden. Efter slaget mot eget kapital respektive resultaträkningen kommer en underlättning av hantering av fluktuationer att äga rum. Uppfattningen av ändringen av IAS 19 är i stort sett positiv hos aktörerna, trots att företagen går miste om en utjämningsmekanism. De allra flesta kommer att välja att redovisa över övrigt totalresultat då man anser att denna metod är den som minst kommer att påverka rapporteringen över den finansiella ställningen i företaget. Aktörerna anser att detta blir en mer rättvis redovisning, trots konflikten med kongruensprincipen och påverkan på en del nyckeltal.

6.2 Förslag till vidare forskning

Vi skulle tycka det vore intressant om man undersökte efter övergången till en av de andra två metoderna, för att mäta de effekter som sloandet av korridormetoden medförde. Hur stora aktuariella förluster blev företag inom Large Cap drabbade av?

7. Referenser

Vetenskapliga artiklar

Amen, Matthias (2007) "Simulation-Based comparison of existent IAS 19 accounting options" *European Accounting Review* Vol. 16 No. 2, s. 243- 267

Baculik, Emely K. (2010), "How IFRS Convergence Will Affect Accounting for Defined Benefit Plans" *CPA Journal*, Vol. 80, Issue 9, p. 22-23

Beechy, Thomas H. (2009) "The Many Challenges of Pension Accounting" *York University AP* Vol 8, No 2 p.91-111.

Braham, Mehdi (2009) "Pension system generosity and reform in Algeria, Morocco and Tunisia" *International Social Security Review* Vol 62 Issue 2, p. 101-120

Brooks, Sarah M. (2007) "Globalization and Pension Reform in Latin America" *Latin American Politics & Society*; Vol 49 Issue 4, p. 31-62

Cravens, Karens and Oliver Goad, Elisabeth (2000) "The influence of Culture of Pension Plans" *The International Journal of Accounting*, Vol 35 No 4, p.521-537

Fasshauer, Jan D. & Glaum, Martin & Street, L. Donna (2008) "Adoption of IAS 19R by Europe's premier listed companies; Corridor approach versus full recognition. Summary of an ACCA research monography" *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation* 17, p. 113-122

Ferruz Agudo, Luis & Alda García, Mercedes (2010) The reform of some European public pension systems: Spain, Italy and Sweden: A breakthrough? *Pensions* Vol. 15, 4, 297–304
Vol. 15, 4, 297–304

Forman, Jonathan Barry (2009) "Should We Replace the Current Pension System with a Universal Pension System" *Journal of Pension Benefits; Issues in Administration*; Vol. 16 Issue 2, p. 48-51,

Glaum, Martin (2009) "Pension accounting and research: a review" *Accounting and Business Research*, Vol. 39. No. 3 pp. 273-311

Morill, Cameron; Morill, Janet; Shand, Kevin, 2009 "Smoothing Mechanisms in Defined Benefit Pension Accounting Standards: A Simulation Study" *Accounting Perspectives* Vol. 8 Issue 2, p. 113-145

Napier, Christopher J. (2009) "The logic of pension accounting" *Accounting and Business Research*, Vol 39 No. 3, International Accounting Policy Forum p. 231-249

Åsberg, Rodney (2001) "Det finns inga kvalitativa metoder – och inga kvantitativa heller för den delen: Det kvalitativa - kvantitativa argumentets missvisande retorik" *Pedagogisk Forskning i Sverige*, årg. 6, nr 4, s.270–292

Tidigare utredningar

Ahlin, Martin & Ivarsson, Veronica (2011) "Förändringen av IAS 19- Ljus eller mörker i slutet av korridoren?" Magisteruppsats från Göteborgs universitet

Arvidsson, Michaela & Günther, Mette (2007) "IAS 19- Bortom korridoren" Kandidatuppsats från Göteborgs universitet

Gustafsson, Nina & Svensson Emanuelsson, Sara (2007) "Rena vilda västern- En studie av företags redovisning av pensionsåtaganden" Kandidatuppsats från Högskolan i Borås

Henriksson, Maria & Pesulas, Jenny (2007) "IAS 19- en studie om redovisningen av förmånsbestämda pensionsplaner" Kandidatuppsats från Umeå universitet

Marklund, Pernilla & Öhman, Maria (2008) "Pensionsredovisningen dilemma: -aktuariella vinster/förluster" Kandidatuppsats från Umeå universitet

Sandkvist, Catherine (2010) "IAS 19-Pensionsredovisning: En studie om redovisningen av aktuariella vinster och förluster" Kandidatuppsats från Södertörns högskola

Ulin, Joanna & Kjellsson Jenni (2007), "Det aktuariella arbetet - Att uppskatta en framtida pensionsskuld enligt IAS 19" Kandidatuppsats från Umeå universitet

Litteratur

Artsberg, Kristina (2005) "*Redovisningsteori –policy och –praxis*" Liber Ekonomi Upplaga 2:1 s. 165

Bryman, Alan (2008) "Samhällsvetenskapliga metoder", Liber, upplaga 2:1, s. 179, 114

Holme Magne, Idar & Solvang Krohn, Bernt (2010) "Forskningsmetodik - Om kvalitativa och kvantitativa metoder" Lund: Studentlitteratur, upplaga 2, s. 13-15, 94-95, 163,

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011) "Forskningsmetodikens grunder" Lund: Studentlitteratur, upplaga 4 s. 26-31

Olsson, Henny & Sörensen, Stefan (2007) "Forskningsprocessen - Kvalitativa och kvantitativa perspektiv", Liber, upplaga 2, s 31

Elektroniska källor

Deloitte: IAS 19- Employee Benefits

<http://www.iasplus.com/europe/1107nIIAS19.pdf> 2012-01-26 11:28

Eva Wadman, KPMG Juli 2010:

http://www.ipage.se/projekt/kpmg/fras/2010/juni/313627_FRNews_AndringIAS19.pdf
2011-12-13 18:37

Eva Wadman, KPMG Juni 2011:

<http://www.kpmg.com/se/sv/kunskap-utbildning/nyheter-publikationer/nyhetsbrev/financial-reporting-news/frn-2011/Documents/FR%20News%20nr.%204%20juni%202011.pdf> 2011-12-11 09:36

FAR Komplet:

<http://www.farsrskomplet.se/> (IAS 19 Ersättningar till anställda, p 54) 2011-12-14 21:07

Nationalencyklopedin:

<http://www.ne.se/lang/f%C3%B6rf%C3%B6rst%C3%A5else> (Förförståelse) 2012-01-12 15:50

<http://www.ne.se/lang/soliditet/311346> (Soliditet) 2012-01-26 10:47

<http://www.ne.se/lang/nyckeltal> (Nyckeltal) 2012-01-26 10:47

PwC: s hemsida:

<http://www.pwc.se/sv/ifrs/index.jhtml> 2011-12-12 13:08

Muntliga källor

Hans Börjesson, NCC, 30 november 2011, Intervjutid: 29:40 min

Anonym, ---, 1 december 2011, Intervjutid: 47:31 min

Dan Phillips, Ernst & Young, 2 december 2011, Intervjutid: 50:17 min

Anders Karlsson, KPA Pension, 12 december 2011, 21:46 min

Bilagor

Bilaga I: Kontakt via e-post

Hej!

Vi är två ekonomistudenter från Södertörns Högskola som gärna skulle vilja komma i kontakt med Er för en intervju som skall ingå i vårt examensarbete.

Vår inriktning är redovisning och uppsatsen kommer att behandla området pensionsredovisning utifrån företagets perspektiv. Därmed önskar vi höra från anställd från Er ekonomiavdelning som är ansvarig/kunnig inom området. Vi vill gärna höra från Er inom snar framtid för att ge en utförligare presentation och för eventuell tidsbokning.

Vi vill även tillägga att vi är flexibla i syftet att om träff inte är möjlig, ställer vi gärna upp på en telefonintervju. Önskas anonymitet är detta inget problem för oss.

Vid bekräftelse av intervju skickar vi ett dokument med områden som kommer att beröras och de centrala frågor som kommer att ställas under intervjun. Vi beräknar att denna intervju kommer att uppta max. 60 minuter.

Med vänliga hälsningar

Pamela Quiroga
070 - 14 24 045
pam.quiroga.ba@gmail.com

Tania Garcia
070 - 45 28 213
taniagarciavargas@gmail.com

Bilaga II : Övergripande frågor som skickades i förväg

1. Beskrivning av bakgrund, utbildning och befattning som du besitter.
2. IAS 19 idag: Vilka anser du vara dess styrkor och svagheter?
I vilken utsträckning har du arbetat med IAS 19 i praktiken?
Vilka är dina erfarenheter av korridorregeln?
3. IAS (2013) : Vad anser du vara anledningen till uppkomsten av ändringen?
I vilken skala tror du att detta kommer att påverka berörda parter i framtiden?

Bilaga III: Intervjumall

- *Hur hanterar företag pensionsförpliktelser enligt nuvarande IAS 19?*
- *Vad är anledningen till att man redovisat enligt korridorregeln samt styrkor och svagheter med metoden?*
- *Vad anser du att förändringen av nya IAS 19 kommer att innebära?*
- *Hur påverkar förändringen företag i praktiken?*
- *Tar aktuariella vinster och förluster ut varandra över en tid?*
- *Hur bör företag planera och förbereda inför övergången?*
- *Vilka trender ser du inför framtiden?*

Bilaga IV : Erhållna svar av samtliga respondenter

I. Hur hanterar företag pensionsförpliktelser enligt nuvarande IAS 19?

1. Hans på NCC undersökte vid övergången till IFRS alla bolag inom koncernens pensionslösningar för att förstå hur stor del av pensionsplaner som utgjordes av förmånsbestämda pensioner som förekom i Sverige och Norge. Företaget tillämpar korridormetoden nu och kommer att göra det fram till 2013. I arbetet med beräkning av företagets pensionsförpliktelse arbetar man tätt med en aktuarie som beräknar företagets pensionskulder.

2. 'Anonym' menar att IAS 19 är en komplex standard eftersom fenomenet pensionsskuld är svårt att förstå i sig. Därmed är det svårt att med redovisningen förenkla och förklara pensionskulden. Respondenten förklarar att det inte är redovisningsprincipens fel att pensionsredovisning är komplicerat, utan att det problematiska är att förstå själva fenomenet med pensionskulder. Respondenten anser att det är en stor nackdel att det finns tre olika metoder att redovisa aktuariella vinster och förluster på eftersom det försvårar arbetet för bland annat analytiker. För användare kan det vara svårt att förstå att man kan styra och påverka eget kapital och resultat ganska mycket beroende på vilken typ av metod som tillämpas. Respondenten uppskattar att en stor majoritet av företagen tillämpar korridormetoden i Sverige i nuläget, medan cirka en tiondel av börsbolagen tillämpar metoden som redovisar aktuariella vinster och förluster mot övrigt totalresultat och endast två bolag på börsen (H & M och SSAB) redovisar sina vinster och förluster direkt mot resultat. Med detta uttalande vill respondenten belysa att det är svårt att förstå skillnaderna för de som läser finansiella rapporter och att det är bättre samt mer jämförbart om alla redovisade på ett och samma sätt.

Det var inte förrän 2006 valmöjligheten att redovisa aktuariella vinster och förluster mot övrigt totalresultat uppkom. I England fanns motsvarigheten FRS 17 som i samband med tillämpning av IFRS krockade då de engelska företagen hade redovisat mot övrigt totalresultat. Då man menade att det gav en tydligare bild av pensionskulden, men IAS 19 tillät inte sådan tillämpning. England försökte då påverka IASB att ändra detta, vilket senare gick igenom, dock förbjöds inte korridormetoden. Detta är en av anledningarna till att det finns olika valmöjligheter att hantera sina pensionsförpliktelser enligt IAS 19 idag.

3. Dan Phillips förklarar att den nuvarande standarden IAS 19 i Sverige gäller för alla som har ITP 2, en förmånsbestämd komponent i sina pensionsplaner. När det gäller större koncerner kan man ha förmånsbestämda planer för högre tjänstemän och framförallt om man har verksamhet i andra länder än Sverige så är det vanligt att man har någon typ av förmånsbestämd plan som ska redovisas. För många av de som har förmånsbestämda planer blir pensionsfrågan väldigt stor med tanke på att det summeras ihop till stora belopp. Om man då skruvar lite på variablerna så får det en väldigt stor effekt på de åtaganden som man redovisar.

Dan tycker att hantering av pensionsförpliktelser enligt korridormetoden blir rättvisande då tanken med en pensionsredovisning inte är att förpliktelser ska fluktuera mellan åren. Respondenten menar att man vid åtagandet av förpliktelsen har en uppfattning om vilken storlek åtagandet har och hur den kommer att utvecklas över tiden. Därmed anser respondenten att redovisningen inte blir rättvisande med fluktuationer vad gäller aktuariella

vinster och förluster. Tanken med korridorrens utjämningsmekanism är bra, däremot kan ändrade antaganden ställa till besvär.

II. Vad är anledningen till att man redovisat enligt korridorretoden samt styrkor och svagheter med metoden?

1. **Hans** anser att styrkorna med metoden är att det blir en jämnare fördelning av pensionskostnaderna som leder till att resultaträkningen inte blir så volatil vilket det antas bli för företaget framöver. Respondenten menar att svagheter är att man inte redovisar pensionsskulden fullt ut då de aktuariella förlusterna inte är medtagna i redovisningen. Eftersom det generellt gäller verkligt värde för övriga redovisningsstandarder inom IFRS menar Hans att pensionsskulden inte speglar detta. Men NCC har valt korridorretoden för att inte redovisa volatila svängningar i pensionsskulden.

2. **'Anonym'** menar att nackdelen med korridorretoden är att korridorretodens komplexitet ger motsägelsefulla resultat och att man kan redovisa tillgångar trots att man har skulder och vice versa. Respondenten tycker att det är komplext att förstå beloppet i balansräkningen och kopplingen till den verkliga skulden då det är komplicerat att förstå varför skulden i balansräkningen inte stämmer överens med de underskott man har i pensionsplanen. Om ett företag har en fonderad plan genom en stiftelse där man täcker tillgångar och skulder, kan man redovisa en tillgång trots att man har ett underskott och tvärtom; redovisa skuld trots att man har ett överskott i sin plan. På detta sätt är korridorretoden motsägelsefull.

Respondenten tror att en stor förklaring till varför många företag använder korridorretoden är för att metoden infördes i Sverige år 2004, vilket var ett år innan vi gick över till IFRS. Då publicerade Redovisningsrådet en standard som hette RR 29, enligt den skulle alla tillämpa korridorretoden. På den tiden fanns ingen möjlighet att redovisa över övrigt totalresultat vilket ledde till att endast korridorretoden fanns som alternativ. Detta kan vara en förklaring till att företag fortfarande tillämpar den, då man helt enkelt inte velat ändra "i onödan".

3. **Dan** menar att om man tittar på de företag som fortfarande tillämpar korridorren, så är det främst företag med aktuariella förluster. Dessa förluster beror ofta på att de aktuariella antaganden som företagen gör har avvikelser från verkligheten. En lösning vore att se över sina antaganden igen och leta efter sådana som bättre speglar skulden och avkastningen på deras plantillgångar. Dock sker detta oftast inte förrän vid slutet av året, under denna tid kan det vara bråttom med att skicka iväg underlagen till aktuarien som ska göra beräkningen. Det kan då bli ont om tid för att fundera över och ompröva de antaganden man har gjort. I dessa fall är korridorretoden ytterst passande då den fungerar som en utjämningsmekanism för avvikelserna som uppstår på grund av de oriktiga aktuariella antagandena.

III. Vad anser du att förändringen av nya IAS 19 kommer att innebära?

1. **Hans** förklarar att förändringen kommer innebära att företagen kommer att redovisa mer efter en rättvisande bild då hela skulden bokförs. Däremot kommer det innebära att

balansräkningen kommer får kraftiga slag. Det som är bra med förändringen är att det inte kommer att hamna i rörelseresultatet utan hamnar längst ner i övrigt totalresultat.

2. 'Anonym' menar att effekten på resultatet inte är stor i och med nya IAS 19, då pensionskostnaden och resultateffekterna blir samma sak i princip. Företagen ska ha en prognos över hur skulden ska utvecklas baserat på de anställda man har i företaget och vilken löneökningar man tror kommer ske, inflation och andra parametrar. Därmed producerar man en kostnad för pensionen. Nya IAS19 innebär att företag inte får fastställa vilken avkastning man ska räkna med utan förväntad avkastning ska vara samma som diskonteringsränta. Vilket innebär att räntan på förväntad avkastning kommer vara lägre och åtgärden kommer att leda till en högre pensionskostnad. Respondenten anser att det är bra att korridorometoden försvinner eftersom den stora omvärderingseffekten redovisas i övrigt totalresultat.

3. Dan ser både positiva och negativa följder som nya IAS 19 för med sig. En utjämningsmekanism försvinner, dock kan slopningen av korridorometoden vara en fördel med tanke på att redovisningen blir mer enhetlig. Om man inte är väldigt insatt i pensionsredovisning så är det idag väldigt svårt förstå pensionsnoten. Skulle man ha haft en lite mer intuitiv utjämningsmetod menar Dan att han hade varit mer positiv till att den skulle få finnas kvar. Men då den är komplex är det bara positivt att redovisningen blir enklare och bättre. Enligt respondenten innebär ändringen mindre svårigheter för styrelsen, å andra sidan ser man att man tappar en utjämningsmekanism. Med tanke på att man får de här stora svängningarna avskalade och redovisade i övrigt totalresultat anser man dock fortfarande att de inte kommer ges så stor vikt. Med detta som grund kommer ändringen att leda till en underlättad förståelse.

Dan har sett positiva reaktioner hos företagen och de verkar tycka att lösningen är bra. Företag har dock inte riktigt haft tiden att sätta sig in i situationen om de inte har haft någon som jobbar specifikt med redovisningen av pensionsskulder. Om så är fallet menar respondenten att en förståelse kommer finnas för att någonting är på gång men ännu kan det finnas avsaknader av analyser på omfattande frågor i samband med ändringen. Dessa analyser bör inkludera frågor som; om, i vilken utsträckning och vilken sorts påverkan ändringen kommer att innebära för företagen.

IV. Hur påverkar förändringen företag i praktiken?

1. Hans förklarar att beräkningen av antaganden är svår, i synnerhet beräkningen och fastställande av diskonteringsränta. När företaget 2004 började redovisa enligt IAS 19 hade räntan sjunkit och på grund av detta har det uppkommit aktuariella förluster. Pensionsskulden ökar markant i samband med att räntan sjunker och som NCC menar har dem aktuariella förluster som kommer slå på eget kapital från och med 2013. NCC kommer enligt respondenten att få slag initialt i samband med övergången till annan metod. Respondenten menar att det eventuellt kommer bli lättare att förstå redovisningen av pensioner då det har varit krångligt att förstå vad den egentligen innebär och hur den beräknas. Även att man kommer att behöva förklara de aktuariella vinsterna och förlusterna mycket mer än vad man tidigare har behövt. Hans menar även att det är en utbildningsfråga, där det gäller för analytiker att förstå vad det är som gör att det blir så problematiskt med just pensionsredovisningen.

2. 'Anonym' menar att det verkar finnas bolag som kommer påverkas med 5 till 10 miljarder kronor i Sverige som har tidigare års aktuariella förluster vilka behöver redovisas. Förlusterna väntas utgöra en stark effekt på eget kapital som kommer att reducera drabbade företags egna kapital till stor del. Förändringen påverkar inte nettoresultatet, rörelseresultatet eller vinst per aktie särskilt mycket eftersom volatiliteten i form av aktuariella vinster och förluster redovisas i övrigt totalresultat som ligger långt ner i resultaträkningen. Respondenten förklarar även att innan nya IAS 19 publicerades, förekom diskussioner om att de stora omvärderingarna skulle redovisas direkt i rörelseresultatet då de uppkommit. Dock säger respondenten att förslaget inte skulle uppskattas då han tycker att företag som haft gynnsamt affärsmässigt räkenskapsår vad gäller deras kärnverksamhet, skulle i så fall påverkas med en stor negativ post på grund av aktuariella förluster. Detta skulle inte spegla verksamhetens resultat.

På grund av redovisning över totalresultat kommer nyckeltalen att förändras för företagen vad gäller soliditet och skuldsättningsgrad. För företag med låneavtal med banken som föreskriver att för att lån skall kunna medges bör soliditeten eller skuldsättningsgraden ligga på en särskild nivå. Detta är till för att låntagarna ska se kreditvärdiga ut och ha en sund balansräkning. När företag då bokar in pensionsskulden på eget kapital och får en effekt som exempelvis gör att företaget hamnar under avtalad nivå med kreditgivare har därmed lånegivaren eventuellt en chans att upphäva lånet. Dock beror det på hur dessa låneavtal är skrivna och hur dessa tar hänsyn till ändrade redovisningsregler. Respondenten förklarar att det ibland talas om så kallade "frozen gaps" där företag inte ska bestraffas för att det kommer nya redovisningsregler som försämrar nyckeltal men att detta inte är givet.

Styrelser kan vara negativt inställda då många företag inte trivs med tanken att påverkas negativt vid övergången. Om ett företag har 5 miljarder kronor i oredovisade aktuariella vinster och förluster som man tidigare planerat att periodisera över 30-40 år innan de ska betalas ut, kan det upplevas som omständigt att redovisa det idag. Respondenten menar att företag eventuellt inte blir speciellt positivt inställda till att det egna kapitalet förbrukas.

3. Enligt Dan kommer det i viss mån att krävas resurser för övergången till IAS 19. Det blir dock inte någon enorm och genomgripande förändring. Framförallt ska företagen ta fram de oredovisade aktuariella vinsterna och förluster samt andra skillnader. Dan menar att detta utgör den större skillnaden att det behövs en räkningssomgång till, men detta följer automatiskt med förändringar av eller nya standarder. En hel del eftertanke och fundering över vilka konsekvenser som följer krävs, samt beräkning av effekterna. Under en viss tid kommer det vara nödvändigt att beräkningen sker på en hög och övergripande nivå för att veta vad som ska ingå i årsredovisningen. Dan tror inte att många företag genomför övergången i förtid, utan snarare att man hellre väntar ut så länge som möjligt. Detta med tanke på att många av de som har kvar korridoren är de som har oredovisade aktuariella förluster.

Med tanke på skuldernas volatilitet kan vissa företags möjligheter när det gäller finansiering påverkas. Helst vill företag inte bryta mot låne-covenants. Dock tycker Dan att en större oro för den aspekten inte bör finnas, då det ofta är inskrivet i avtalen att om man bryter mot en covenant till följd av ändringar i redovisningsregler, så innebär det inte att lånet förfaller. Avtalen blir anpassade efter redovisningsregler i takt med att lånen förfaller och att de ersätts med nya låneavtal. Dock kan det uppkomma en viss period när man har sina gamla låneavtal men en ny redovisningsstandard att tillämpa och det är klart att detta kan ge negativa effekter som man kanske inte har räknat med.

V. Tar aktuariella vinster och förluster ut varandra över en tid?

1. **Hans** menar att aktuariella vinster och förluster tar ut varandra i längden eftersom de aktuariella förlusterna kostnadsförs och aktuariella vinster intäktsförs under den kvarvarande tjänstgöringstiden. Redovisningen enligt korridormetoden innebär alltså att man slår ut dem över ett antal år. Hans menar även att framöver kommer dessa att gå upp och ner och därmed kommer att slå på de räkenskapsår som de inträffar i.

2. **'Anonym'** menar att aktuariella vinster och förluster mycket väl kan ta ut varandra, men det finns ingenting som tyder på att det behöver vara så, inte heller finns det någon garanti för påståendet. I USA avskaffades korridormetoden 2006 och företag är numera bundna till att redovisa mot övrigt totalresultat. Men fram till 2006 hade företag efter 20 års tillämpning av IAS 19 motsvarighet, FAS 87 visat att de aktuariella fluktuationerna inte hade jämnat ut sig. Många av bolagen hade miljarder kronor i oredovisade aktuariella förluster när man summerade dessa för ett antal bolag, vilket bevisade att de inte hade jämnat ut sig och att förlusterna översteg vinsterna. Respondenten menar att bolagen i Sverige idag står inför en liknande situation. Däremot är det kanske olyckliga omständigheter att räntan sjunkit under ett antal år nu och mindre bra avkastning på tillgångsmassor råder, samt att livslängdsantaganden ökar kontinuerligt. Dessa faktorer bidrar till att förluster redovisas frekvent, men argumentet att de skulle jämna ut sig är ingenting man kan bevisa.

3. Enligt **Dan** tar aktuariella vinster och förluster ut varandra. Ur ett långsiktigt perspektiv spelar det därför ingen roll att företag har enstaka år med stora förändringar. Dock kan det vara passande med en utjämningsmekanism med tanke på alla de här förändringarna som medför avvikelser. Men då tycker Dan att så som korridoren ser ut och så som den ska tillämpas så är den inte helt intuitiv. Så att om man inte kan förklara den på ett lättbegripligt sätt så är det bättre att man antingen gör om den, eller tar bort det helt och hållet.

VI. Hur bör företag planera och förbereda inför övergången?

1. **Hans** upplever att pensionsfrågan ligger mer i fokus nu av uppenbara skäl. Då det införs nya regler som kommer att slå på ett annorlunda sätt, menar han att man som företag bör förbereda sig på frågor som kan uppkomma och försöka förklara dem på bästa möjliga vis. Företagen måste tänka till nu innan de nya reglerna verkligen kommer igång då bokslutet för december 2011 blir ingångsbalansen till övergången eftersom det är det IB-värdet som man kommer redovisa i nästa årsbokslut. Respondenten förklarar att det dröjer ytterligare två år innan en årsredovisning där nya metoden är tillämpad för första gången kommer. Själva redovisningen enligt den nya metoden uppfattas som enkel, dock upptar det tid när nya regler kommer och företagen behöver analysera för hur dessa kommer att utvecklas. Det är även av betydelse att förklara för styrelsen i god tid vad som kommer att ske och vilka effekter som följer, så att styrelsen är beredd på förändring. NCC kommer att gå efter de nuvarande reglerna så länge som möjligt. Det är inför 2011 årsbokslut viktigt för företaget att man redovisar rätt aktuariella antaganden, med rätt diskonteringsränta så att företaget inte får stora aktuariella förluster vid ingången till 2013.

2. **'Anonym'** menar att företag ska göra om jämförelsetalen för 2012 inför övergången 2013, vilket innebär att man redan nästa år bör vara förberedd att räkna och justera beräkningarna enligt den nya metoden. Enligt respondenten bör företag studera

regelverken ingående. Stora företag med många dotterbolag i utlandet har många fler pensionsplaner att ta hänsyn till än om man bara har verksamhet i Sverige. Har ett företag exempelvis över 100 dotterbolag krävs ett stort projekt för att informera redovisningschefer om vad som väntar dem och exakt vilken typ av ny information som krävs. Nya IAS 19 begär dessutom nya upplysningskrav på pensionsåtaganden som gör att företag måste ändra sin redovisningsmanual som dotterbolag rapporterar till moderbolag. Detta kommer kräva jobb och det gäller för företagen att de förbereder sig inför detta. Sedan är det mest intern att ställa samman pensionerna och analysera.

3. Dan förklarar att inför januari 2013 måste företag ta fram sina oredovisade aktuariella vinster och förluster så att de kan redovisas. För de företag som har redovisade vinster innebär detta inget problem. Däremot menar Dan att för företag med stora oredovisade förluster är detta inte gynnande. Egentligen bör man tala om redan i årsredovisningen för i år vad det kommer att få för effekt på resultat och ställning. För de som har större förmånsbestämda åtaganden blir det definitivt ett område där man inte bara rutinmässigt kan säga att ändringen inte kommer att ha någon större påverkan, såsom företag med mindre åtaganden kanske kan göra.

En kvantifiering och en uppskattning av vad innebörden av ändringen kommer bli för det enskilda företaget bör göras. Man bör se över hur hårt ändringen kommer att slå, vilka oredovisade aktuariella vinster och förluster kommer behöva redovisas och så vidare. I de allra flesta fall omfattar detta förluster. Därmed tycker Dan att detta är någonting som man borde ha koll på redan idag, eller redan vid publicering av årsredovisningen 2011. Förberedelserna och kvantifieringarna för detta kommer troligen att vara tunna, snarare tror Dan att man kommer arbeta mer med detta inför bokslutet för 2012, alltså med att titta på vad ändringen får för specifika effekter.

VII. Vilka trender ser du inför framtiden?

2. 'Anonym' tycker att man ser en ökad tendens av att företag lämnar förmånsbestämda planer till avgiftsbestämda pensionsplaner i viss mån. I Sverige styrs företagen till viss del av kollektivavtal (ITP-plan) som nu är anpassad så att för den som är född före 1978 omfattas av en förmånsbestämd plan medan tjänstemän födda senare omfattas av en premiebestämd pensionsplan. Företag med premiebestämda pensionsplaner vet vilken kostnad de har. De betalar in till försäkringsbolag varje år medan för förmånsbestämda planer vet du aldrig vad den slutgiltiga kostnaden blir eftersom den är beroende av olika parametrar och svårbedömd.

3. Dan menar att det finns en trend där man lämnar förmånsbestämda pensioner allt mer. Man kan se att den nya ITP-planen, ITP 1 är en avgiftsbestämd plan och när det gäller ersättningar även till högre tjänstemän och chefer är man idag mer försiktig i vad man har för utfästelser och oftast försöker man nog få till en avgiftsbestämd lösning. Man är mindre frikostig och föredrar att inte ha så mycket förmånsbestämda pensioner.

I övriga världen, till exempel i länder som USA och Frankrike är det väldigt vanligt att man har förmånsbestämda åtaganden. Dan menar att ingen större förändring mot avgiftsbestämda pensioner kommer att ske här då förmånsbestämda pensioner är inpräglade i kulturen. Har man kommit till en viss nivå, förväntar man sig att man får en lösning som innebär att man garanteras en viss pensionsnivå på gott och ont.

Men i svenska företag, främst de som verkar i Sverige ser man till att försöka få avgiftsbestämda lösningar istället för förmånsbestämda. Det handlar inte bara få en enklare redovisning utan det handlar till slut om vilken risk och vilka åtaganden företaget tar på sig. Vid ett avgiftsbestämt åtagande så har man bara en skyldighet att betala en premie. Det blir då lättare att bara redovisa den premien och den anställda får stå för risken.